

Рўзнома аз соли
1924 чоп мешавад
Номҳои пешини рўзнома
«Овози тоҷики камбағал»
(соли 1924), «Овози тоҷик»
(соли 1924-1931),
«Ҳақиқати Ўзбекистон»
(солҳои 1931-1940), «Ўзбеки-
стони сурх» (солҳои 1950-
1964), «Ҳақиқати Ўзбекистон»
(солҳои 1964-1991)

Банӣ одам аъзои яқдигаранд!

Овози Тоҷик

6
июни
соли 2026
Шанбе
№ 44-45
(15264)

e-mail:
ovozitoj@umail.uz,
ovozit@list.ru

МАРҲИЛАИ НАВИ ШАРИКИИ СТРАТЕГӢ ВА ҲАМПАЙМОНИИ ЎЗБЕКИСТОНУ РУСИЯ

Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон Шавкат Мирзиёев бо даъвати Президенти Федератсияи Русия Владимир Путин
4–5 июн бо сафари корӣ дар шаҳри Санкт-Петербург қарор дошт.

Сарвари давлати мо 5 июн дар ҷамъ-
омади умумии 29-умин Форуми байнал-
милалӣ иқтисодии Петербург, ки дар
шаҳри Санкт-Петербург баргузор гар-
дид, иштирок ва суҳанронӣ кард.

Президенти Федератсияи Русия Вла-
димир Путин, Президенти Танзания Са-
мия Сулуҳу Ҳасан ва муовини Раиси Ҷум-
ҳурии Мардумии Чин Хан Чжен аз ҷум-
лаи нотиқони асосӣ буданд.

Дар оғози суҳанронии худ роҳбари

давлат ҷамаи ҳозиринро самимона хай-
рамақдам гуфта, аз имконоти бори ди-
гар ҳузур доштани ӯ дар шаҳри Санкт-
Петербург – шаҳре, ки бо Ўзбекистон
тавассути таърих, маънавияти ҳос ва сар-
навишти инсонҳо пайванди зич дорад,
изҳори миннатдорӣ намуд.

Ба равандроҳои бозсозии амиқӣ ҷаҳон, ки
бо тағйирёбии масирҳои нақлиётӣ, ташак-
кули занҷирҳои нави истеҳсолӣ, пайдои-
ши платформаҳои муосири технологӣ ва

татбиқсозии васеи зехни сунъӣ ҳамроҳанд,
баҳои мушаххас дода шуд.

– Рақобат имрӯз ҳарчи бештар на та-
нҳо дар талош барои бозорҳо ва захи-
раҳои табиӣ, балки дар соҳаи техноло-
гияҳо, алгоритмҳо, логистика ва инф-
расохторҳо зоҳир мегардад, – таъкид
намуд Президент Шавкат Мирзиёев.

Тавре Президенти кишвар зикр кард,
дар шароити кунунӣ нақши давлатҳо ва
минтақаҳои меафзоёд, ки вазифаи мутта-

ҳидкунанда доранд ва метавонанд дар ат-
рофи худ фазои ҳамкорӣ, устуворӣ ва ман-
фиати мутақобилро ташаккул диҳанд.

– Ўзбекистон дар тӯли ҳазорсолаҳо
қалби Роҳи бузурги абрешии буд. Та-
вассути Самарқанд, Бухоро ва Тошқанд
на танҳо молу маҳсулот мегузашт, бал-
ки мубодилаи афқору дониш, анъа-
наҳои фарҳангӣ ва динӣ низ сурат ме-
гирфт. Аз ин рӯ, барои мо ошкорбаёнӣ
на интиҳоб, балки зарурати ҳаёти ва

рамзи мутамаддунӣ мебошад, – гуфт
Президенти Ўзбекистон.

Роҳбари давлат бо таҳлили самтҳои асо-
сии муносибатҳои шарикӣ стратегӣ ва ҳам-
паймонии Ўзбекистону Русия рӯшди боси-
фати ҳамкорӣҳои тифрифу иқтисодӣ, ҳам-
корӣҳои байниминтақавӣ, кооператсияи
саноатӣ ва шарикӣ дар баҳши энергетика-
ро махсус таъкид намуд.

Бо мақсади густариши ҳамкорӣҳои
технологӣ ва саноатии Ўзбекистону Ру-

сия ташаббуси таъсиси «Камарбанди
аврусиёи саноатикунони технологӣ»
пешниҳод гардид, ки низоми класте-
рҳои истеҳсолии ба ҳам пайвастаро дар
бар гирифта, тавассути як платформаи
ягонаи рақамӣ муттаҳид мешаванд.

(Давомаш дар саҳ.2).

Сурати Хидмати матбуоти
Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон.

СУҲАНРОНИИ ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ЎЗБЕКИСТОН ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ ДАР АНҶУМАНИ БАЙНАЛХАЛҚИИ ИҚТИСОДИИ ПЕТЕРБУРГ

Мухтарам Владимир Владимирович!
Мухтарам сарони давлатҳо ва ҳуку-
матҳо!

Хонумон ва ҷанобон!

Пеш аз ҷама меҳостар ба Президен-
ти Федератсияи Русия, мухтарам Вла-
димир Владимирович Путин барои даъ-
ват ба ин ҷамъоид ва меҳмоннавозии
самимӣ аз тахти дил миннатдорӣ изҳор
намоям.

Ҷамҷунин меҳостар Президенти Тан-
зания хонум Самия Сулуҳу Ҳасан ва муо-
вини Раиси Ҷумҳурии Мардумии Чин
ҷаноби Хан Чжэнро хайрамақдам бигў-
ям.

Барои ман иштирок дар анҷумани
байналхалқии иқтисодии Петербург, ки
дар се даҳсолаи мавҷудияти худ ба яке
аз майдонҳои бонуфузтарини зарурита-
рини мубодилаи афқор бинобар масъа-

лаҳои муҳимтарини рӯзмарраи ҷаҳонӣ
бадал гардид, шарафи бузург мебошад.

Аз он ки боз дар Санкт-Петербург –
пойтахти маданияти Русия, шаҳре, ки бо
таърих, қисмати махсуси маънавий ва
инсонияш бо Ўзбекистон алоқаманд аст,
қарор дорам, хеле мамнунам.

Дар солҳои душвори ҷанг бисёр ўзе-
бекистонӣ барои муҳофизати Ленинг-
рад иштирок доштанд, Тошқанд бошад,
зиёда аз ним миллион кӯдакон, занон

ва мӯсафедони кӯчондашударо қабул
карда буд. Хотираи он солҳо қисмати
созаи умумии маънавии мо боқӣ ме-
монад.

Мухтарам иштирокдорони анҷуман!
Имрӯз маҳз дар ин ҷо, дар соҳилҳои
Нева мо гузаштаро ба ёд оварда, масъ-
алаҳои соҳтори гузашта ва нави иқти-
содӣ ҷаҳониро баррасӣ мекунем.

Олам бозсозии амиро аз сар мегу-
заронад. Хатсайрҳои нақлиётӣ тағйир

меёбанд, ҳалқаҳои нави истеҳсолӣ ба
миён меоянд, платформаҳои торафт
замонавитарини технологӣ пайдо меша-
ванд, зехни сунъӣ ҷамаҷонибаи татбиқ
мегардад.

Амнияти бузурги андешидашудаи
энергетикӣ, ҳуқуқворӣ ва рақамӣ тат-
биқ мешавад. Рақобат нафақат дар та-
лош барои бозор ва захираҳои табиӣ
зуд-зуд ба миён меояд, балки дар

созаҳои технология, алгоритм, логис-
тика ва инфрасохтор низ ба вуқӯъ ме-
пайвандад.

Дар шароити умумишавии иқтисо-
диётӣ ҷаҳонӣ аҳамияти давлат ва мин-
тақаҳо, ки нақши калидӣ мебозанд ва
қодиранд дар атрофи худ муҳити коо-
ператсионӣ, тобоварӣ ва барои тарафҳо
муфидро ташаккул диҳанд, меафзоёд.

(Давомаш дар саҳ.2).

РОҲҲОИ ТАҲКИМИ ҲАМКОРИИ ЭКОЛОГӢ БАРРАСӢ ШУДАНД

Дар доираи намоишгоҳи байналмилалӣ Eco Expo
Central Asia – 2026 дар шаҳри Самарқанд ҷаласаи
шашуми вазирони муҳити зисти кишварҳои узви
Созмони ҳамкорӣ иқтисодӣ баргузор гардид. Дар кори
он намоёндогони Тоҷикистон, Қирғизистон, Қазоқистон,
Туркманистон, Ўзбекистон, Туркия, Озарбойҷон,
Покистон ва Ҷумҳурии Ислонд Эрон, инчунин
созмонҳои байналмилалӣ ва коршиносони соҳаи мазкур
иштирок намуданд.

Дар ҷамъомад ҳайати кишварҳои узви
ЭКО, роҳбарияти Котиботи созмон ва на-
моёндогони шарикони байналмилалӣ
масъалаҳои муҳими ҳифзи муҳити зист,
тағйирёбии иқлим ва рушди устуворро
мавриди баррасӣ қарор доданд.

Мушовири Президенти Ҷумҳурии
Ўзбекистон оид ба масъалаҳои муҳити
зист ва раиси Қўмитаи миллии экология
ва тағйирёбии иқлими Ҷумҳурии Ўзе-
бекистон Азиз Абдуҳакимов зимни суҳан-
ронии ифтитоҳӣ аҳамияти махсуси ин
ҷамъоидро таъкид намуда, изҳор дошт:

«Ҷамъомади кунунӣ аҳамияти хос до-
рад. Бори аввал тӯли 12 соли охир вази-
рони муҳити зисти кишварҳои узви ЭКО
барои таҳияи равишҳои муштарак
ҷиҳати ҳалли мушкилоти муосири эко-

логӣ гирди ҳам омадаанд».

У таъкид кард, дар шароити афзоиши
тахдидҳои экологӣ тақвияти ҳамкорӣ
амалӣ миёни кишварҳои минтақа, пеш-
бурди ташаббусҳои муштарак ва мубо-
дилаи дониш ва таҷрибаи пешқадам
аҳамияти бештар пайдо мекунад.

Зикр гардид, ки ҳуҷҷатҳои барои бар-
расӣ пешниҳодшуда – Барномаи ҷаҳор-
ҷубаи ҳамкорӣ экологӣ барои солҳои
2026–2030, барномаҳои корӣ оид ба тағй-
ирёбии иқлим ва гуногунии биологӣ, ин-
чунин Эълонияи Самарқанд – барои
оғози марҳилаи нави ҳамкорӣ экологӣ
дар фазои ЭКО заминаи муҳим ба ҳисоб
мераванд.

(Давомаш дар саҳ.3).

Аз ҳаёти як мактаб

МАКТАБИ ПЕШҚАДАМ: АЗ МАЪРИФАТ TO КОМЁБИҲОИ ШОИСТА

Мактаби таълими умумии рақами 9. Ин
боргоҳи фаъол, пешқадам, намунавӣ ва
ташаббускори таълимӣ дар ҷамоати
шаҳрвандони маҳаллаи «Навобод»-и
ноҳияи Бўкаи вилояти Тошқанд ҷойгир
аст. Мо ин муассисаи маърифатро
бесабаб ҷун мактаби пешқадаму
ташаббускор эътироф накардем. Ин
тавсифҳо муболиға нестанд. Зеро
фаъолияти омӯзгорон, талоши пайвастаи
роҳбарият, муҳити солими таълимӣ ва
комёбиҳои донишомӯзон мактабро ба яке
аз мақсади муайян кардани мактабҳои
фаъолу пешқадам дар байни 14 мактаби
ноҳияҳои Бекобод, Бўка, Бўстонлик,
Паркент, Чиноз ва шаҳри Ангрен
вилояти Тошқанд гузаронида шуд, ин
боргоҳи таълимӣ бо ҷамъ овардани
1028 овоз соҳиби мақоми аввал гардид.

(Давомаш дар саҳ.6).

ПРЕЗИДЕНТИ КИШВАР ДОИР БА ГУСТАРИШИ ҲАМКОРИҲОИ ЁЗБЕКИСТОН ВА РУСИЯ ТАШАББУСҲОИ НАВ ПЕШНИҲОД КАРД

(Аввалаш дар сах.1).

Ҳамчунин рақамикунонӣ ҳамчун самти пешомадноки ҳамкорӣ муайян шуд, ки ба таъсис додани ҷойҳои нави корӣ, рушди логистика, хизматрасониҳои пардохтӣ ва имкониятҳои нави содиротӣ мусоидат мекунад. Пешниҳод гардид, ки ташаққули экосистемаи муштараки рақамӣ оғоз шавад. Он метавонад ҳамоҳангсозии қоидаҳои танзими тиҷорати рақамӣ ва хизматрасониҳои шаҳрӣ, пешбурди минбаъдаи брендҳои Ёзбекистонӣ ва русиягӣ дар платформаҳои мутақобила, таъсисдодани профили ягонаи рақамии шугл ва рушди маҳсулот дар асоси зехни сунъиро дар бар гирад.

Бо дарназардошти он ки Ёзбекистон яке аз ҷавонтарин кишварҳои ҷаҳон мебошад, ташаббуси таъсис додани платформаи муштараки онлайнии рушди сармоияи инсонӣ пешниҳод шуд, ки ҳадафи он пайвастании низоми таълим, омодаозии касбӣ ва бозорӣ меҳнат мебошад.

Барои таҳмири ҷанбаи фарҳангиву башардӯстонаи ҳамкорӣ инчунин пешниҳод гардид, ки лоиҳаи долони эҷодӣ ва сайёҳии «Аз Самарқанд то Петербург» роҳандозӣ шавад, ки баргузории фестивалҳои муштараки санъат ва кино, намоишгоҳҳои осорхонаҳо, ҳафтаҳои таомҳои миллий ва ҷарабинҳои мусиқиро пешбинӣ мекунад.

Ба иштирокчиёни ҷамъомади умумӣ дастовардҳои асосии ислоҳоти бонизом дар соҳаи иқтисодӣ низ муаррифӣ гардидаанд.

– Даҳ сол пеш мо ба бунёди Ёзбекистони Нав оғоз намудем ва асоси онро бар ӯшкорбаъӣ, фарогирӣ ва прагматизм гузоштем. Дар ин муддат барои рушди дарозмуд-

дат: муҳити мусоиди соҳибкорӣ, пойгоҳи устувори саноатӣ ва инфрасохтори нав заминаи мустаҳкам ташаққул ёфт, – изҳор дошт роҳбари давлат.

Таъкид гардид, ки яке аз бартариҳои асосии Ёзбекистон аҳолии ҷавон, ғаёол ва босуръат афзояндаи он мебошад, ки заминаи дарозмуддати рушди соҳибкорӣ, технологияҳо, хизматрасониҳо ва саноат ба ҳисоб меравад.

Ҳамзамон қайд шуд, ки рушди бадастомада бояд на танҳо босуръат, балки устувор, фарогир ва ба бехтар намулдани сифати зиндагии мардум нигаронида шуда бошад.

Ташаққули пайвасти шароит барои ҷалби сармоягузориҳои ҷаҳонӣ тавассути фароҳам овардани муҳити мусоиди соҳибкорӣ, тақмил додани ниҳодҳои бозорӣ, баланд бардоштани сатҳи рақобат ва иқтидори истеҳсолӣ низ махсус зикр гардид.

Иштирокчиёни форум даъват карда шуданд, ки аз низоми махсуси ҳуқуқӣ ва имтиёзҳои андозии Маркази молии наватъси-си байналмилалии Тошқанд истифода баранд ва дар Форуми байналмилалии сармоягузории Тошқанд, ки аз 16 то 18 июни соли ҷорӣ баргузир мегардад, иштирок кунанд.

Дар анҷоми суҳанронӣ роҳбарӣ давлат бори дигар таъкид кард, ки имрӯз муқола-маи ошкоро ба шартӣ асосии рушди устувор табдил ёфтааст ва имкониятҳои навад ҷое пайдо мешаванд, ки эътимод, омодагӣ ба ҳамкорӣ ва хоҳиши яқҷо ҷустуҷӯ намулдани роҳҳои ҳал мавҷуд аст.

Бо ҳамин сафари қории Президенти Ҷумҳурии Ёзбекистон ба Федератсияи Русия ба анҷом расид.

Ў.А.

ЧОРВОДОРИИ МУОСИР — РОҲ БА СҶИ АМНИЯТИ ОЗУҚАВОРӢ

Дар ҷаҳоне, ки тағйирёбии иқлим, афзояи аҳоли ва бўҳронҳои иқтисодӣ рӯз аз рӯз масъалаи таъминии озуқаворию ҳассостар мегардонанд, рушди баҳши кишоварзӣ дигар танҳо як самти истеҳсоли нест, балки масъалаи стратегии давлатҳо махсуб мешавад. Дар ин миён, чорводорӣ ҳамчун яке аз сутунҳои асосии иқтисодиёти аграрӣ нақши муҳим мебозад. Таҷрибаи кишварҳои пешрафта нишон медиҳад, ки рушди устувори чорводорӣ бе ҷорӣ намудани технологияҳои муосир, усулҳои илмӣ ва идоракунӣ самаранок имконнопазир аст.

Дар ҳамин замина, лоиҳаи нави чорводорӣ саноатӣ дар ноҳияи Қонимехи вилояти Навоӣ таваҷҷуҳ мутахассисон ва ҷомеаро ба худ ҷалб намудааст. Маҷмааи калони парваршии ҷорвои калони ЧММ «Konimex Chordara», ки дар маҳаллаи «Оқсалӣш» бунёд мегардад, метавонад намунаи нави рушди чорводорӣ муосир дар минтақа гардад.

Боздиди ҳокими вилояти Навоӣ Нормат Турсунов аз ин иншоот танҳо як шиносӣ бо ҷараёни сохтмон набуд, балки нишон дод, ки рушди соҳаи чорводорӣ дар меҳвари таваҷҷуҳи сиёсати иқтисодии минтақа қарор дорад.

Солҳои зиёд дар бисёр минтақаҳои Осиёи Марказӣ чорводорӣ асосан ба усулҳои анъанавӣ таҷва мекард, яъне нигоҳубини маҳдуди ҷорво, истифодаи таҷрибаҳои кӯҳна ва вобастагӣ аз имкониятҳои табиӣ. Ин тарзи фаъолият, гарчанде дар замони худ самаранок буд, имрӯз дигар ҷавобгӯи талаботи бозор ва ниёзҳои амнияти озуқаворӣ нест. Аз ҳамин ҷост, ки гузариш ба модели саноатӣ чорводорӣ ба як зарурати иқтисодӣ табдил ёфтааст.

Маҷмааи «Konimex Chordara» барои парвариши 500 сар ҷорвои калон пешбинӣ шуда, на танҳо аз ҷиҳати ҳаҷм, балки аз рӯи тарзи идоракунӣ низ фарқ мекунад. Дар ин ҷо истифодаи технологияҳои пешрафта, назорати муназзамии ҳолати ҷорво, беҳозии базаи ғизоӣ ва баланд бардоштани маҳсулноки ҳамчун самтҳои қалидӣ муайян шудаанд.

Ин равиш нишон медиҳад, ки имрӯз дар соҳаи кишоварзӣ дигар танҳо зиёд кардани саршумори ҷорво кофӣ нест. Муҳим он аст, ки сифати маҳсулот, самаранокии истеҳсол ва рақобатпазирӣ соҳа таъмин гардад.

Яке аз хусусиятҳои муҳими ин лоиҳа истифодаи усулҳои илмӣи зотпарварӣ мебошад. Ба иттилои масъулон, дар комплекс технологияҳои сунъии бордоркунӣ ба таври васеъ истифода мешаванд.

Дар шароити муосир ин усул яке аз роҳҳои муассири беҳозии нишондиҳандаҳои генетикии ҷорво махсуб мешавад. Бо истифода аз бордоркунии сунъӣ метавон наслҳои сермаҳсул, тобовар ба беморихо ва мутобӣқ ба иқлими маҳаллиро ба вуҷуд овард.

Мутахассисон таъкид мекунанд, ки баланд бардоштани маҳсулнокии шир ва гӯшт имрӯз на танҳо ба ғизоиёти, балки ба сифати зот низ вобастагӣи калон дорад. Аз ин рӯ, истифодаи илм дар истеҳсолот ба омилӣ ҳалкунанда табдил ёфтааст.

Дар асл, ин раванд бозгӯи як ҳақиқати муҳим аст: кишоварзии асри XXI дигар танҳо меҳнати ҷисмонӣ нест, он дониш, технология ва идоракунӣ дақиқро тақозо мекунад.

Ўзбакбойи РАҲМОН,
хабарнигори «Овози тоҷик».
Вилояти Навоӣ.

СУҲАНРОНИИ ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ЁЗБЕКИСТОН ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ ДАР АНҶУМАНИ БАЙНАЛҲАЛҚИИ ИҚТИСОДИИ ПЕТЕРБУРГ

(Аввалаш дар сах.1).

Ёзбекистон дар тӯли ҳазорсолаҳо қалби Шохроҳи абрешим буд. Аз тариқи шаҳрҳои Самарқанд, Бухоро ва Тошқанд нафақат молҳо мегузаштанд, балки ғоя ва донишҳои фарогир, анъанаҳои фарҳангиву динӣ амалӣ мешуданд.

Бинобар ҳамин ҳам рӯшодӣ барои мо ҳамеша танҳо интиҳоб набуд, балки зарурияти ҳаёти ва баргузинии тамаддун махсуб меёфт. Алҳол он мазмуну муҳтавои нава пайдо мекунад.

Ёзбекистон ва тамоми Осиёи Марказӣ пойгоҳи мустақилии пешрафти иқтисодиёт мегарданд. Дар ин ҷо харитаҳои нақлиётӣ, технология ва демографияи оянда баҳам меоянд. Дар ин ҷо ҷаҳорроҳаи коммуникатсияҳои асосии байни Шимол ва Ҷануб, Ғарб ва Шарқ ташаққул меёбад.

Барои он ки ин тренди рӯзфзун истиқрори мустаҳкам пайдо кунад, моро лозим аст, ки робитаҳои сифатан навро ба роҳ монем. Суҳан нафақат аз баҳамҳои гузароҳҳои анъанавии нақлиётӣ-ву логистикӣ ва энергетикӣ меравад, суҳан дар бораи қаробати инфрасохтори рақамӣ, пулӣ ва истеҳсоли ҳиз неаст.

Осиёи Марказии нируманд, воҳид, аз ҷиҳати иқтисодӣ алоқаманд, рӯшод ва пешқадам ба манфиатҳои стратегӣ тамоми шарикони мо ҷавобгӯ хоҳад буд. Хонумон ва ҷанобон!

Русия барои Ёзбекистон дар минтақа бештар аз ҳаҷмоса аст. Ин кишвар шарик ва ёвари стратегӣ аз санҷишҳои замон гузаштаи мо мебошад.

Алҳол муносибатҳои мо ба даврони нава ворид шуданд. Ҳамкорихоҷмон бисёрҷабҳа ва ғуноғун-дараҷа гардидаанд.

Мо роҳи аз савдои одии мавод то силсилаи мураккаби саноатӣ, иттифоқи технология, лоиҳасозии муштарак ва худудикунони истеҳсолотро тай намудем. Бинобар маълумоти оморӣ тӯли 10 сол мубодилаи тарафайни мол беш аз се баробар – аз 4 то ба 13 миллиард доллар афзуд. Маҷмӯи кунунии лоиҳаҳои муштаракамон бо Русия аз 50 миллиард доллар зиёд мебошад.

Ҳамкорихоӣ тиҷоративу иқтисодӣ байни минтақаҳои ду давлат мунтазам вусъат меёбад. Шарикони асосии мо – Масқав ва Санкт-Петербург, вилотҳои Масқав ва Ленинград, Тоттористон ва Бошқирдистон, кишварҳои Красноярск ва Перм, ҳамчунин бисёр дигар минтақаҳои Русия ба ин раванд ғаёлола ҷалб гардидаанд.

Ҳаҷми лоиҳаҳои байниминтақавӣ татбиқшаванда 5 миллиард долларро ташкил медиҳад, маҷмӯи сармояҳо барои боз 5 миллиард доллар пешбинӣ мегардад. Ҳамкорихоӣ тарафайн тамоми соҳаҳои асосӣ, аз ҷумла энергетика, кимийё ва нафту кимийё, мошинсозӣ, кишоварзӣ, логистика, бофандагӣ, саноати ҳуҷроқворӣ ва самтҳои дигарро дар бар мегиранд. Дар байни онҳо хиёбонҳои муштараки саноатӣ дар панҷ минтақаи Ёзбекистон ва бунёди кластери вагонсозӣ дар Тошқанд сазовори эътибори махсус мебошанд.

Меҳостам ба соҳаи энергетика махсус таваққуф намоям. Аз ҳисоби лоиҳаҳои сармоявӣ, аз ҷумла бо иштироки Русия мо истеҳсоли энергияи электрии якумин баробар – аз 58 то 87 миллиард киловатт-соат зиёд кардем. Ният дорем, ки то соли 2030-юм генератсияро то ба 120 миллиард киловатт расонем, 54 ғоизи онро манбаъҳои нави энергетикӣ ташкил хоҳанд дод.

Иқтидорҳои мо низ аз ҳисоби ба истифода супурдани аввалин истиғои гибридии атомӣ дар Ёзбекистон бо иштироки Русия зиёд хоҳад шуд. Дирӯз мо бо Владимир Владимирович Путин дар маросими гузоштани хишти аввалини сохтмони Нируғҳои атомии электрӣ иштирок кардем. Барои мо лоиҳаи мазкур рушди дарозмуҳлат, тайёр кардани мактаби нави муҳандисӣ ва азҳуд намулдани технологияҳои пешқадам аст. Ният дорем, ки дар соҳаҳои дигарӣ истифодаи сулҳоҳонаи атом – дар тиб, хоҷагии қишлоқ, саноат ва илм муштаракона қор барем.

Дӯстони муҳтарам! Дар шароити кунунӣ ҳамкорихоӣ технология ва саноатии Ёзбекистону Русия набояд, дар доираи ҳамкорихоӣ танҳо дучони-ба маҳдуд бошад.

Мо ба соҳати фарогирӣ коопе-

ратсионӣ, ки қодир аст иқтидори саноатӣ, захираҳо, бозорҳо ва касб-ҳоро муттаҳид намояд, тақия мекунем. Бинобар ҳамин ҳам ташаббуси ташаққул додани «**Қама-банди авроусиёи саноатикунони технология**»-ро пеш мегузорем. Ин низоми ба ҳамдигар алоқаманди кластерҳои истеҳсоли ва технологияи мебошад, ки бо платформаи ягонаи рақамии кооператсияи саноатӣ муттаҳид гардидааст. Суҳан дар бораи созмон додани силсилаи пурра – аз қоркарди технологияҳо ва тайёр кардани кадрҳо то худудикунони истеҳсоли саноатӣ ва баромадан ба бозорҳои хориҷӣ меравад. Пешниҳод мекунем, ки ин ташаббус дар пойгоҳи платформаи аллақай санҷидашудаи намоишгоҳи инноватсиониву саноатии «Иннопром. Осиёи Марказӣ», ки ҳар сол дар Тошқанд гузаронида мешавад, татбиқ карда шавад. Ин муносибат ба тиҷорат имкон медиҳад, ки шариконро бевосита пайдо кунад ва робитаҳои муфиди тарафайн-ро ба роҳ монад.

Хонумон ва ҷанобон! Рақамикунонӣ, ки ба забони нави иқтисодиёт табдил меёбад, бешубҳа, самти пешомадноки ҳамкорӣ ба шумор меравад.

Агар пештар инфрасохтор роҳҳо, хатҳои қубур ва симҳои электрии таҷассум карда бошад, алҳол ин, пеш аз ҳама, платформаҳои рақамӣ мебошад. Онҳо дар атрофи худ тамоми низоми экологӣ: ҷойҳои қорӣ, логистика, хидматрасониҳои пулакӣ, имкониятҳои нави содиротиро ташаққул медиҳанд.

Тиҷорати Ёзбекистон масъалаҳои рақамикунониро торафт ғаёлола инкишоф медиҳад ва ҳамзамон барои роҳ мондани шарикӣи технология бо доираи васеи кишварҳо боз мебошад. Чунончи, ҳаҷми қуруши молҳои мо аз тариқи маркетплейс ва хидматҳои рақамии Русия тӯли ҷанд соли охир 3,5 баробар афзуда, ба беш аз 1,5 миллиард доллар расид.

Ба мақсади амикосии ҳамкорӣ мо оғоз кардани ташаққулдиҳии **низоми экологии рақамикунони муштаракро** пешниҳод мекунем. Дар аввал ғар метавонад қаробати қоидаҳои танзими савдои рақамӣ ва хидматҳои шаҳрӣ, пешбурди минбаъдаи брендҳои Ёзбекистонӣ ва русиягиро дар платформаҳои тарафайн, ташаққул додани соҳаи ягонаи рақамии шугл, рушди маҳсулот дар ғояи интеллектеи сунъиро таҷассум намояд. Ин барои тиҷорат бозорҳои нава, барои шаҳрвандон бошад, имкониятҳои иловагӣи дарёфти даромадро фароҳам меоварад.

Ҳамзамон баробари рақамикунонӣ бояд дар хотир дошт, ки дар маркази ҳама ғуна тағйирот ҳамеша инсон қарор дорад.

Ҳоли ҳозир Ёзбекистон яке аз кишварҳои ҷавонтарини ҷаҳон махсуб меёбад, ки зиёда аз нисфи аҳолиашро ҷавонан ташкил медиҳанд. Ин танҳо омор нест. Ин иқтидори пешрафт аст. Ин талаботи нава мебошад. Ин ояндаи мост.

Вазифаи мо фақат аз он иборат нест, ки ба ҷавонан донишҳои замонавӣ диҳем. Муҳим аст шароите фароҳам оварда шавад, ки ҷавонан тавонанд касбҳои пешқадамро азҳуд кунанд ва имкониятҳои худро инкишоф диҳанд. Дар ин бобат ҳамкорӣ дар соҳаи таълим ва тайёркунии кадрҳо нақши бузург мебозад.

Дар Ёзбекистон 32 баҳши мактабҳои олии хориҷӣ амал мекунанд, ки 15-тои онҳо мактабҳои олии Русия мебошанд. Ин шабакаҳои бузургтарини донишгоҳҳои Русия дар хориҷи кишвар мебошад.

Ҳамзамон, таҳсилоти касбӣ, бахусус бо таваҷҷуҳ ба ҷорӣ намулдани барномаҳои омӯзишии ба амалия нигаронидашуда аҳамияти махсус дорад. Мо аллақай намунаҳои муваффақ дорем – аввалин мактабҳои муҳандисии муштарак дар Олмалиқ ва Тошқанд.

Яке аз механизмиҳои самаранокӣ ҳамкорӣ дар ин самт метавонад роҳандозии хизматрасониҳои онлайнии таълимӣ бошад, ки ба ҷавонан имкон медиҳад ҳатто дар дурдасттарин минтақаҳо донишҳои заруриро ба даст оранд. Ин иқдом модели ҳаракатнокии меҳнатиро ба таври қуллӣ тағйир дода, ташкили онро ба сатҳи сифатан нава мебарорад.

Дар ин робита пешниҳод менамоем, ки **Платформаи муштараки онлайнии рушди сармояи инсонӣ** таъсис дода шавад. Вазифаи он пайваст намулдани низоми маориф, омодаозии касбӣ ва бозори меҳнат мебошад.

Дар доираи ҷунин низоми мета-

вон барномаҳои таълимӣ, курсҳои омӯзиши забонҳо ва технологияҳои иттилоотӣ (IT), дастгирии соҳибкорони ҷавон ва дастрасӣ ба қорфармоёнро муттаҳид намуд.

Барои ҷавонан ин як роҳи равшан ба иқтисодиёти нава хоҳад буд. Барои соҳибкорон – дастрасӣ ба пойгоҳи кадрҳои омодашуда. Барои донишгоҳҳо ва коллеҷҳо – робитаи мустақим бо талаботи воқеии бозори меҳнат. Барои Ёзбекистон ва Русия бошад – сармоягузории дарозмуддат ба мавҷудӣ арзишмандтарин, яъне инсон.

Агар муҳтарам Владимир Владимирович аз ин ташаббус дастгирӣ намояд, ба идораҳои соҳавии худ супориш медиҳем, ки ҳарчи зудтар ҷунин платформаро ба роҳ монанд.

Алоҳида меҳоҳам сайёҳиро ҳамчун ғояи башардӯстонаи шарикӣи мо таъкид намоям. Маҳз ин соҳа бехтар аз ҳама иқтисодиро ташаққул медиҳад.

Вақте одамон ба Ёзбекистон меоянд, онҳо на танҳо ёдгориҳо ва шаҳрҳои мебинанд, балки бо фарҳанг, меҳмоннавозӣ, муҳити соҳибкорӣ ва имкониятҳои тиҷоратӣ низ шинос мешаванд.

Соли 2025 қариб як миллион шаҳрванди Русия меҳмони кишвари мо гардидаанд ва имсол мо омодаем боз ҳам бештар сайёҳонро қабул намоем.

Барои ин на танҳо зерсохтори сайёҳӣ, балки иқтисодиёти эҷодиро низ рушд медиҳем. То соли 2030 ҳиссаи он ба 5 ғоизи ММД расонида мешавад, ки ин соҳаи эҷодиро ба яке аз муҳариқҳои асосии рушди иқтисодӣ табдил медиҳад.

Бо мақсади таҳмири ҷанбаи фарҳангӣ ва башардӯстонаи ҳамкорихоӣ мо пешниҳод менамоем, ки **лоиҳаи долони эҷодӣ ва сайёҳии «Аз Самарқанд то Петербург»** роҳандозӣ карда шавад. Ин ташаббус баргузории фестивалҳои муштараки санъат ва кино, намоишгоҳҳои осорхонаҳо, ҳафтаҳои таомҳои миллий ва ҷарабинҳои мусиқиро дар назар дорад.

Дирӯз аллақай дар театри Маринск ва Эрмитаж лоиҳаҳои фарҳанг ва санъати Ёзбекистон оғоз гардидаанд.

Мухтарам иштирокчиёни форум!

Соли 2026 барои кишвари мо аҳамияти хос дорад. Мо ба як марҳилаи муҳими ислоҳоти системавӣ наздик мешавем.

Даҳ сол пеш мо ба бунёди Ёзбекистони Нав оғоз кардем ва асоси онро бар ошқорбаёнӣ, фарогирӣ ва амалгарой гузоштем. Дар ин муддат барои рушди дарозмуддат: муҳити мусоиди соҳибкорӣ, пойгоҳи устувори саноатӣ ва зерсохтори нава заминаи устувор ташаққул ёфт.

Ҳаҷми иқтисодиёти мо аз 50 миллиард то 147 миллиард доллар афзоиш ёфт ва имсол рушди беш аз 8 ғоиз пешбинӣ мешавад. Дар солҳои ислоҳот ба кишвар зиёда аз 150 миллиард доллар сармояи хориҷӣ ҷалб гардида, ҳазорҳо қорхонаҳои муосир ба фаъолият оғоз кардаанд. Содироти мол ва хизматрасониҳо қариб се баробар зиёд шуданд.

Ҳатто дар шароити ноустувории ҷаҳонӣ низ Ёзбекистон ба ниғоҳ доштани рушди устувори иқтисодӣ идома медиҳад. Иқтисодиёти мо ғуноғунсамттар мегардад, бозори дохилӣ васеъ мешавад ва талабот ба технологияҳои муосир, инфрасохтор ва ҷойҳои қорӣ босифат меафзояд.

Яке аз бартариҳои асосии Ёзбекистон аҳолии ҷавон, ғаёол ва босуръат афзояндаи он мебошад. Ин заминаи дарозмуддати рушди соҳибкорӣ, технологияҳо, хидматрасониҳо ва саноат аст.

Аммо афзоиши демографӣ худ ба худ қафолати муваффақият нест. Ин неру бояд ба захираи пуриқтидори зехнӣ – ба дониш, малака, маҳсулноқӣ ва қобилияти эҷодӣ маҳсулот ва технологияҳои дорои арзиши баланди иловашуда табдил дода шавад.

Аз оғози ислоҳот мо қўиш мекунем самаранокӣи бозорро ба масъулияти иҷтимоӣ ҳамоҳанг созем. Хусусияти модели рушди иқтисодии Ёзбекистон низ дар ҳамин мебошад.

Рушд бояд на танҳо босуръат, балки устувор, фарогир ва ба бехтар гардидаи сатҳи зиндагии мардум нигаронида шуда бошад.

Танҳо дар панҷ соли охир даромади умумии аҳолии кишвар 2,5 баробар афзоиш ёфт. Барои мо меёри асосӣ сифати балан-

ди зиндагӣ, шаъну шарафи инсон ва фароҳам овардани имконият барои ошқор шудани иқтидори ҳар як шахс мебошад.

Маҳз муваффақ шудан ба ин ҳадаф ба Стратегияи рушди «Ёзбекистон-2030» хизмат мекунад. То соли 2030 мо ният дорем даромади аҳолиро ба сатҳи аз миёна боло расонем, тамоми соҳаҳои ба модели рушди технологияи ва инноватсионӣ гузаронем ва ҳаҷми иқтисодиётро боз якумин баробар афзоиш дода, онро ба зиёда аз 240 миллиард доллар расонем.

Мухтарам иштирокчиёни анҷу-

ман! Мо пайваста тамоми шароитҳоро барои ҷалби сармоягузориҳои ҷаҳонӣ ташаққул медиҳем. Муҳити мусоиди соҳибкорӣ фароҳам оварда, ниҳодҳои бозорӣ тақмил дода мешаванд, сатҳи рақобат ва иқтидори истеҳсоли меафзояд.

Мо сармоягузорони ҳозирро ба таъсиси занҷирҳои нави саноатии дорои арзиши баланди иловашуда даъват менамоем.

Афзалияти асосии мо маҳаллсозии амиқи салоҳиятҳо, истеҳсолот ва қоркардҳо, инчунин рушди инжиниринги муосир ва самтҳои нави содиротӣ мебошад.

Ин махсусан дар он соҳаҳои муҳим аст, ки имрӯз иқтисодиёти нава: қоркарди саноатӣ, агротехнология, биокимийё, робототехника, ҳалли рақамӣ, зехни сунӣ ва лоиҳаҳои зерсохторӣ ташаққул меёбад.

Мо имкониятҳои бузурги ҳамкориро дар лоиҳаҳои мебинем, ки дар шақли шарикӣи давлат ва баҳши хусусӣ дар соҳаҳои энергетика, авиатсия, маориф, геология ва бисёр баҳшҳои дигар амалӣ мешаванд.

Ба шарикони манфиатдор пешниҳод менамоем, ки аз имкониятҳои на танҳо бозорӣ рӯ ба рушди дохилӣ, балки аз дастрасӣи мустақим ба кишварҳо ва минтақаҳои ҳаҷмоса низ ғаёлола истифода баранд.

Дӯстони азиз! Ёзбекистон барои ҷомеаи ҷаҳонии соҳибкорӣ кишвари бо-эътимод ва пешгӯишаванда мебошад.

Самти рушди иқтисодиёти мо ба сӯи ҳарчи бештар қушода будан аз ҷониби агентҳои пешрафтаи рейтингӣ низ тасдиқ мегардад. Танҳо дар ҳамин сол кишвари мо дар Индекси озодии иқтисодӣ боз 14 зина боло рафт.

Солҳои охир мо дар бозорҳои байналмилалӣ ба маблағи 16 миллиард доллар вомбарғҳои давлатӣ ва қорпоративӣ ҷойгир намудем. Моҳи гузашта дар бирҳаи фондҳои Лондон бори аввал сармояҳои Фонди миллии сармоягузории Ёзбекистон, ки дороиҳои бузургтарин ширкатҳои давлатиро муттаҳид мекунад, ба таври оммавӣ пешниҳод гардидаанд.

Ба мақсади рушди минбаъдаи бозори сармоя, ташаққул додани платформаи устувори молиявӣ ва сармоягузорӣ, ки бар асоси бехтарин меъёрҳои байналмилалӣ фаъолият мекунад, **мо ба таъсис додани Маркази байналмилалӣи молиявӣи Тошқанд оғоз кардем.**

Марказ дорои мақоми махсуси ҳуқуқӣ ва имтиёзҳои андозӣ буда, ба сармоягузоран барои пешбурди соҳибкорӣи востиаҳои қулай ва қафолатҳои боэътимод пешниҳод мекунад.

Аз ғурсат истифода бурда, ҳамаи шуморо ба Форуми байналмилалӣи сармоягузории Тошқанд, ки 16-18 июн баргузир мегардад, даъват менамоем. Дар доираи он шумо метавонед бево-сита бо имкониятҳои ва дурнамои нави Ёзбекистони Нав шинос шавед.

Хонумҳо ва ҷанобон! Шиори форуми имсола рамзӣ аст: «Муқоламаи прагматикӣ – роҳ ба ояндаи устувор». Дар ҳақиқат, муқоламаи ошқорро ба бозғиром имрӯз қалиди рушди устувор мегардад.

Имкониятҳои нава дар ҷое пайдо мешаванд, ки эътимод, омодагӣ ба ҳамкорӣ ва хоҳиши яқҷо ҷустуҷӯ кардани роҳҳои ҳал вуҷуд дорад. Шарикӣи Ёзбекистон ва Русия намунаи равшани ҷунин ҳамкорӣ мебошад.

Меҳоҳам бори дигар ба Президенти Федератсияи Русия, муҳтарам Владимир Путин, барои даъват ба ин ҳамоиши бузурги байналмилалӣи ва имкоми муаррифи афзалиятҳои рушди Ёзбекистони Нав сипоси самимии худро баён намоям.

Дар анҷом ба ҳамаи иштирокчиёни анҷуман қори пурсамар ва мубодилаи ҷолиби афқор орзу менамоем.

Акси садо

РОҲҶО – ПАЙВАНДГАРИ ДИЛҶО, АММО...

Дар «Овози тоҷик» (15 апрели соли 2026, № 30) «Роҳи Фориш шоҳроҳи зиндагӣ ё масири фоҳиа?» ном мақолаи хабарнигори рӯзнома Фаридунӣ Фарходзод рӯйи чопро дид. Ӯ менависад: «Роҳи Фориш. Ин ибора миёни ронандагону мусофироне, ки дар масири шаҳри Чиззаху ноҳияи Нурато пайваста ҳаракат мекунанд, дар ҳаёде «маъруф» аст, ки баробари шунидан як чизро пеши назар меоранд: роҳи фарсуда, ҳароб ва барои ҳаракат хатарнок...

Ҳатто шунидани ин ибора дар дили баъзеҳо хотираҳои талху муд-хиро бедор сохта, таъшаонро хира менамояд...

Ман зодаи деҳаи Эҷи ноҳияи Нурато мебошам ва тавассути ин шоҳроҳ ба зодгоҳ меравам ва гоҳе бевосита гувоҳи ҳодисаҳои нохушу фоҳиаовар гаштаам.

Солҳои 1978-1982 дар Самарқанд тахсил мегирифтаам. Он рӯзгор дар роҳҳо нақлиёт ва баробари ин, омаду рафти мусофирон низ кам буд. Дар як сол ду-се маротиба ба деҳа мерафтем.

Моҳи феввали соли 1979 баъди супурдани имтиҳонҳо бо дугонатаи Гулчехра, ки аз деҳаи Синтаб буд, ба зодгоҳ роҳ пеш гирифтем. То маркази ноҳияи Фориш илоҷе карда расидем. Аз маркази ноҳия то деҳаи Синтаб як автобуси хурдакар раву мекард. Ҳамон рӯз ба автобус расида натавонистем. Дар Фориш ягон шинос ё хеше надоштем. Рӯз беғош мешуд, ҷи бояд кард?

Бо Гулчехра хотирпарешон пиёда ба роҳ даромадем. Як-як мошинҳои гуногунӣ боркаш ва тракторҳо мегузастанд. Тракторе омада истод ва баъди ному деҳаи Синтабро ба забон гирифтанимон ронанда, ки марди миёнсале буд, гуфт: «Ба телешка савор шавед». Баъди ба телешка ҷойгир шудан, ҳар ду ба якдигар нигоҳ карда ҳам меҳандидему ҳам гирия мекардем...

Хулоса, бо бардорузанҳои зиёди роҳ ба манзил расидем. Падари Гулчехра – Ғуллод Мансуров (ёдашон ба хайр), ки инсонӣ дарёдил ва ғаёл буданд, ба ронанда миннатдорӣ баён намуданд. Ва баъди ҳолпарсӣ каме ба худ омадани мо ба сарзаниш даромаданд.

– Духтарони беақл, чаро барвақт-тар ба роҳ набаромадед? Дар ин рӯзҳои кӯтоҳи зимистон, ҳавои сард дар кӯча монданатон мумкин буд!

Рӯзи дигар Пулодамак маро бо мошини хидматишон ба деҳаам бурданд. Таътил ҳам зуд гузашт. Вақти ба шахр баргаштан шуд. Саҳари модарам маро бедор карда гуфт: «Хез духтарам, падарат туро ба автобус бояд расонад, вагарна боз дар ними роҳ мемонӣ». Падарам аллакай дар гирди мототсиклаш ҷунбӯҷул дошт. Модарам тӯшаи роҳро ба бордони мототсикл ҷой кард ва маро ба оғӯш кашида, «роҳи сафед» талабид.

Он солҳо роҳи калони Фориш – Нурато мумфарш набуд. Аз боло, тавассути ағбаҳои кӯҳ хару асп, трактор, мототсиклу мошинҳо ҳаракат мекарданд. Мардум бо мушкилиҳои зиёде гоҳ савораю гоҳ пиёда ба манзилашон мерасиданд.

Борони шаб дар ҷуқуриҳои роҳ кўлмакчаҳо ҳосил карда буд. Ҳар дафъаи аз кўлмаҳо гузаштан об ба сару рӯ пош ҷўрда яхчаҳо ҳосил мешуданд. Падарам ногаҳон дар канори роҳ мототсиклро нигоҳ дошта, ҷармлаттаи кабинаро ба сари ман кашид, то обҳои сард ба рўям наза-нанд. Баъди андаке роҳ паймудан, охишта аз таги ҷармлатта ба падарам нигоҳ кардам. Рўю мўй, мичгонхояш яхча баста буд. Дар таги ҷармлатта бесадо аз ҷашмонам ашк ҷорӣ шуд: «Чаро падари меҳрубонамро ба ҷу-нини мушкили рӯ ба рӯ кардам? Ман бояд намехондам, дар хона хидма-ташро мекардам...»

Ногаҳон, мототсикл аз ҳаракат монд. Падарам ин сў-он сўяшро диду гуфт:

– Духтарам, фаромада аз пасаш тела кун.

Ва худ ҷамбаракӣ онро ба барозӣ, ба самти дашт равона кард.

Падарам дар торикӣ дашт нопа-дид гашт. Ман танҳо мондам. Атроф торик, шамоли сард мевазид. Аз па-дарам дарак не. Хайрият, аз дур ҷа-роғаки мототсикл намоён шуд. Тамо-ми вучудам, ки аз турсу сардии ҳаво меларзид, каме таскин ёфт. Ҳамин тавр, бо машаққати зиёд ба автобуси мусофиркашон рафта расидем.

Мақсад аз овардани ин лаҳзаҳои

ҳаёт он аст, ки дар шебу фарози ин роҳҳо мардум зиёд ба мушкилиҳо мучоҷеҳ шудаанд.

Роҳ танҳо масири аз як ҷо ба ҷои дигар рафтан нест. Роҳ пайвандгари дилҳо, воситаи дидор, ризку рӯйи ва пешрафти зиндагӣ аст. Аз қадим гуфтаанд: «Роҳ бошад – равуо ҳаст, равуо бошад – ободӣ». Воқеан ҳам, ба ҳар деҳа, маҳалла ва шахр бо роҳи ободу ҳамвор ворид шудан ба кас роҳат мебахшад.

Аммо имрӯз на ҳама роҳҳо ободанд. Бисёре аз роҳҳои дохилии шаҳру ноҳияҳо, кўчаҳои маҳалла ва роҳҳои байни деҳаҳо ба таъмири ҷиддӣ ниёз доранд. Ҷуқуриҳои пай дар пай, пастиву баландӣ, набудани аломатҳо ва ҷароғаҳои қадӣ роҳ сабаби садамаҳои нақлиёт мегарданд. Ин мушкил на танҳо воситаҳои нақлиётро фарсуда мекунанд, балки ҷони инсонҳоро зерӣ хатар мегузо-рад.

Моҳи августи соли гузашта аз рӯйи зарурат ҳамроҳи духтаронам роҳи деҳаро пеш гирифтаам. Вақте дохилии роҳи Фориш шудем, аз тарақурукии автомобил, ки ба ҷуқу-риҳои роҳ бармеҳўрд, ҳавотир шуда, ба духтарам хотиррасон кардам, ки мошинро охишта ронад. Дар наздикии деҳаи Ӯҳм ҷархи мошин сўроҳ шуд. Нуктаи таъмири мошинҳо дар маркази шаҳраки Фориш будааст. Баъди занг задан онҳо омада ҷархи мошинро кушода гирифта бурданд ва гуфтанд, ки баъди ду соат барме-гарданд. Дар он роҳ на як дарахт буду на як соя. Ҳаво гарм, набараҳо аз ташнагию гармӣ ба гирия дарома-данд. Хайрият роҳгузаре аз вазӣи ҳол огоҳ шуда, моро то омадани таъмир-гарон ба деҳаи наздиктарин бурд.

Боре хангоми аз деҳа баргаштан бо зани солхўрдае то маркази ноҳияи Фориш дар таксия нишастем. Роҳи харобу фарсударо дида, зан гуфт:

– Аз замоне ман хурдо мешино-сам, ин роҳ ҳамин хел. Аз тарси роҳ ба ягон ҷойи дур намебароям. Ҳамин роҳ сабабгор шуду ба қарибӣ кели-нам аз кўдаки чормоҳаи батнаш маҳ-рум шуд...

Оре, ҳар як ҷуқурии роҳ метаво-над сабаби фоҷиае гардад. Ронан-дае, ки шабона бо суръати мўта-

дил ҳаракат мекунанд, ногаҳон ба ҷу-қурии калон бармеҳўрад. Идораку-нии мошин аз даст меравад, садама рух медиҳад.

Мутаассифона, мо аксар вақт та-нҳо баъд аз фоҷиа ба мушкilot рў меоварем. То замоне, ки садама рўй надиҳад, бисёриҳо хомўш меконанд. Вале ҳар садама – ашқи модар, дар-ди падар ва сарнавишти шикастаи як оила аст.

Дар баъзе деҳаҳо мардум даҳсо-лаҳо аст, ки интизори таъмири ро-ханд. Дар фасли баҳору зимистон роҳҳо пур аз лой ва об мешаванд, дар тобистон ҷангу ғубор нафасгир месозад. Кўдакон ба мактаб саривақт расидагӣ намекунанд, беморон ба беморхона дер мерасанд, деҳқон маҳсулоти хурдо ба бозор бурда на-метавонад.

Президенти мамлакатамон борҳо таъкид кардааст, ки ободии маҳалла аз роҳҳои он озод мешавад.

Коршиносон меғўянд, ки қисми зиёди садамаҳо дар роҳҳои ноҳам-вор ва бетаъмир рух медиҳанд. Ин ҳақиқат моро водор месозад, ки ба роҳсозӣ бо масъулият қаробат ҷўем.

Албатта, танҳо давлат наметавонад ҳамаи мушкilotро яқбора ҳал кунад. Ҳифзи роҳҳо масъулияти муштаракӣ мақомот, ронандагон ва ҳуди соки-нонанд. Баъзеҳо, пас аз таъмир, бо техникаи вазнин ҳаракат карда, роҳро вайрон мекунанд, оби зиёдатиро ба роҳ равона месозанд ё канори роҳро хароб мекунанд.

Маданияти истифодаи роҳ низ басе муҳим аст.

Бо вучуди ин қадар садамаҳо, ки ба ҳаёти даҳҳо нафар нукта гузошта-асту қалби садҳо нафарон озурда кардааст, наҳод ҷашми масъулон но-биною гушашон ношунаво бошад?!

Имрӯз ҷомеа ба роҳҳои нави за-монавӣ ниёз дорад. Ҳар маблағе, ки барои таъмири роҳ сарф мешавад, дар асл барои ҳифзи ҷони инсон сарф мегардад.

Халқи пурдидаи мо гуфтааст: «Роҳи ҳамвор – сафари бехатар».

Роҳҳо пайвандгари дилҳоянд, аммо танҳо он вақт, ки онҳо амну обод бошанд.

Саодат БЕКНАЗАРОВА, хабарнигори «Овози тоҷик».

Дар ноҳияи Самарқанд 44 ташкилоти давлатии таълими томақтабӣ, 156 оилавӣ, 11 давлатию хусусии муштарақ ва 6 хусусӣ вучуд дорад. Кўдакитонии рақами якум аз ҳама қадимтарин ва пешқадам буда, соли 1927 дар деҳаи Хоҷа Ахрори Валий ташкил гардида буд. Бо мурури замон ривочу равнақ ёфт. Соли 1974 ба бинои дуошёнаи хушсохту замонавии зебо, ки ба 125 нафар кўдак пешбинӣ шуда буд, кўчида гузашт. Дар тадбири пуршўқуи бўрёкубӣ собиқ роҳбари Ўзбекистон Шароф Рашидов ширкат варзида буд.

НАСЛИ НАВРАС — ОЯНДАИ ДУРАХШОНИ МО

Боиси хушнудист, ки аз ҳамаи айдҳои ин маскан ҳама-ша пешқадам буда, солҳои охир ба он бонии навогару ташаббускор Фирӯза Мўйи-нова роҳбарӣ мекунанд. Таҷрибаи пешқадами ӯ на танҳо дар ноҳия, инчунин дар вилояти ҷумҳурий ҷорӣ шу-дааст. Ҳоло кори неку номи

меҳнат, нурионӣ, ғаёлоии расонаҳои ахбори оммавӣ иштирок карданд.

Лазиза Ақобирова таъкид намуд, ки бо сиёсати оқило-на ва дурандешонаи сарвари давлатамон ба кўдакитонҳо низ диққату эътибори махсус дода мешавад. Ана барои ҷи

килоти мазкур Зарнигор Зиё-дуллоева, –кўшиш ба ҳарч медиҳам, ки кўдакитонии мо номдору пешқадам бимонад. Роҳбарони маҳфили мусиқӣ Райҳона Исмомова ва Абдул-ло Зокирҷонов ба тарбияи фарҳангӣ диққату эътибор дода, кўдакон ба забонҳои тоҷикӣ, ўзбекӣ, русӣ ва ан-

неки ўро духтараш, соҳиби маълумоти олий Лазиза Ақобирова идома медиҳад.

Тазақкур бояд дод, ки дар кўдакитон 240 нафар фар-зандони маҳаллаҳои ба номи Хоҷа Ахрори Валий, Мирзо Улўғбек, Сафедӣ, Ўрташайх ва ғайра тарбия мегиранд.

Дар кўдакитон анҷума-ни бошўқуи фарҳангӣ ба вўқў пайваст, ки на танҳо падару модарон, балки ва-килонии дигар муассисаҳои томақтабӣ, собиқадорони

фарогирӣ ба кўдакитонҳо сол то сол афзуда истодааст.

Сипас сарвари ташкилоти томақтабӣ ва мактабии ноҳияи Самарқанд Шерзод Абулхайров ба як ғурў хо-димони кўдакитонии ноҳия, ки дар озмуноҳои ноҳиявӣ ва вилоятӣ шоҳсўфаи баланд насибашон гаштааст, «Ифти-хорнома»-ро ва тўғфаҳои хо-тиравӣ супурд.

– Хеле хушҳўл ҳастам, ки ман ҳам дар қатори голиби-ни озмун ҳастам, – иброз дошт тарбиятгари ҷавони таш-

лисий сурудоҳои дилошўбу дилишин иҷро мекунанд. Лекин дар ташкилоти мазкур набудани айвонҳои тобиство-на мо – ҳодимиони расонаҳои ахбори оммавию ба таъҷўб гузошт. Мо ин муамморо ба роҳбарӣ ташкилоти томак-табӣ ва мактабии ноҳия Шер-зод Абулхайров гуфтем. Ў ваъда дод, ки ин камбудӣ ислоҳ хоҳад шуд.

Зохир ҲАСАНЗОДА, мубҳири «Овози тоҷик» дар вилояти Самарқанд.

ЛОИҚ ШЕРАЛӢ – ШОИРИ ҚАЛЬҶО

Донишҷўёни соҳибистеъдодӣ шўъбаи тоҷикии факултаи филологияи Донишгоҳи давлатии Тирмиз ба муносибати 85-солагии шоири зиндаёд, абарустод Лоиқ Шералӣ нишасте бошўқуи адабӣ баргузор намуданд. Ин маҳфили фарҳангиву адабӣ дар фазои саршор аз меҳру муҳаббат ба шеър адаби тоҷик доир гардида, хотири иштирокдоронро болида сохт.

Қобили зикр аст, ки ба бара-коти ҷашни устод Лоиқ Шералӣ ду нафар донишҷўёни аълоҳон – Марҷона Тоштемурова ва Саб-рина Ҳамидуллоева, ки дар оз-муни «Фидоиёни таълим ва фан» ширкат варзида буданд, соҳи-би нишону гувоҳнома, сертифи-кат ва ташаккурнома гардиданд.

Чорабинӣ бо намоиши роли-ки видеой аз ҳаёти шоир, шеър-ҳои, рақсу шуруд, намоиши

саҳнавӣ аз ҳаёту эҷодиёти шоир ва суҳанрониҳои пурмухтави у-стодону меҳмонон хеле хотирмон ва ҷолиб баргузор шуд. Ҳар як баромад аз муҳаббати самими ҷавонон ба адабиёти тоҷик ва осори беэаволи Лоиқ Шералӣ шаҳодат меод.

Чамшед ЧУМЪАҚУЛОВ, устоди Донишгоҳи давлатии Тирмиз.

ГИРОМИДОШТИ ТАВАККАЛ ҚОДИРОВ

Дар конфронси илмӣ-амалие, ки бахшида ба 100-солагии зодрўзи Ҳўнарпешаи халқии Ўзбекистон Таваккал Қодиров дар маркази иттилоот ва китобхонаи вилояти Фарғона тахти унвони «Таваккал Қодиров ва роҳҳои мақомҳои Фарғона – Тошканд» доир гашт, таърихшиносони санъат, муҳаққиқони тақом, профессорон ва омўзгорони муассисаҳои тахсилоти олий, ҳўнарпешагон, инчунин муҳаққиқони ҷавон иштирок карданд.

Гуфта шуд, ки ин конфронс як қадами муҳим дар роҳи омўзи-ши амиктари ҳаёт ва ғаёлоии ҳўнарпешаи бузург, таблиғи анъ-анаҳои беназири санъати мақом ва интиқоли онҳо ба наслиҳои оя-нда мебошад.

Дар идомаи гиромидошт дар маҷмааи илмӣ-таълимии ва сайёҳии «Бурҳониддин Марғ-инонӣ»-и шаҳри Марғелон тах-ти унвони «Сурудоҳои Таваккал Қодиров дар қалби марду-манд» озмун низ баргузор гар-дид. Асарҳои классикӣ, ки қисми ҷудонашавандаи ме-ро-си эҷодии ҳўнарманди маш-хур мебошанд, аз ҷониби овоз-

хонхон ҷавон бо маҳорати том иҷро карда шуданд.

Тибқи натиҷагирҳои ниҳоми озмун мақомхонони Театри му-сиқии мақоми шаҳри Марғелон, соҳиби медали «Шўҳрат» Азиз-бек Абдуазимов ва соҳиби меда-ли «Келажак бунёдкори» Улўғбек Элмуродзода ба гирифтани ҷоииза Гран-при сазовор гарди-данд ва ҷоизаҳои пулӣ, дипломоҳо ва тўғфаҳои хотиравӣ ба даст оварданд.

Мирасрор АХРОРОВ, хабарнигори «Овози тоҷик». Вилоти ФАРҶОНА.

Дар мамлакатамон таъмини ризоият ва ҳамдигарғаҳмии байни миллатҳо, таҳаммулпазирии динӣ ва таҳмири робитаҳои дўстона байни намояндагони миллатҳо ва халқиятҳои гуногун аз ҷумлаи самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатӣ мебошад. Бо ҷунин мақсадҳои инсонпарварона дар павилони марказҳои милли-фарҳангии назди Қумитаи оид ба муносибатҳои байнимиллӣ ва масъалаҳои ҳамватанони бурун-марзӣи ҷумҳурии Ўзбекистон бо ташаббуси Маркази милли-мадании қазоқҳо чорабиниҳои фарҳангӣ-маъ-рифатӣ-мусиқӣ тахти шiori «Ўзбекистон – хонаи умумии мо!» ташкил карда шуд. Дар чорабинӣ роҳба-рияти кумита, ғаёлоии марказҳои милливу фарҳангӣ ва намояндагони ВАО иштирок карданд. Дар қисми бадеии чорабинӣ барномаи консертии марказҳо намоиш дода шуд.

Суратгир: Ф. АБДУРАСУЛОВ (Ўза).

РОҲҶОИ ТАҶКИМИ ҲАМКОРИИ ЭКОЛОГӢ БАРРАСӢ ШУДАНД

(Аввалаш дар сах.1).

Дар қараёни нишаст иштирок-дорон афзалиятҳои миллии киш-варҳои узвур дар самтҳои ҳифзи муҳити зист, мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим, истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ ва пешгирии таназзули замин муҳо-кима карданд. Ба масъалаҳои му-бориза бо биёбоншавӣ, идора-кунии устувори ҷангалҳо, рушди ҳамкориҳои илмӣ-техникӣ ва таъ-сиси низомиҳои пешгирии оқибат-и тўфонҳои регу ҷангу ғубор та-ваҷҷуҳи махсус зоҳир гардид.

Ҷаёлияти Паҷўхишгоҳи ил-мӣю тадқиқотии мубориза бо биё-боншавӣ ва иқтисоди биёбонӣи назди Донишгоҳи сабази Ўзбеки-стон муарифӣ шуда, омодагии ин кишвар барои густариши ҳам-корӣ бо давлатҳои узви ЭКО дар самти тахқиқоти илмӣ, мубодилаи технологияҳои муосир ва таъбиқи лоиҳаҳои муштарак таъкид гар-дид.

Раиси Қумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Баҳодур Шерализода зимни суҳанронӣ ба масъалаҳои муҳими экологӣ Тоҷикистон ва минтақа таваҷҷуҳ зоҳир намуд.

Ӯ изҳор дошт, ки Тоҷикистон Барномаи ҳамкориҳои Созмони ҳа-мкории иқтисодиירו барои солҳои 2026–2030 пурра ҷонибдорӣ мена-мояд.

Назар ба гуфтаи ӯ, обшавии бо-суръати пирияхҳои Тоҷикистон, ки то 60 фоизи захираҳои оби Осиёи Марказиро таъмин мекунанд, ба-рои амнияти обӣ ва рушди устуво-ри кишоварзии минтақа хатари ҷиддӣ ба миён меоварад.

– Ҳифзи экосистемаҳои қиос-фера на танҳо вазифаи миллий, бал-ки зарурати муҳими минтақае ме-бошад. Дар баробари ин, ҳифзи гу-ногунрангии биологӣ ва олами но-дирӣ набототу ҳайвоноти кўҳӣ дар меҳвари сиёсати экологӣи Тоҷики-стон қарор дорад, – гуфт Баҳодур Шерализода.

Дар қараёни ҷаласа ташаббуси

тахияи «Барномаи сабз»-и фаро-марзии кишварҳои узви ЭКО ба-роӣ солҳои 2026–2030 низ пеш-ниҳод гардид, ки ба бунёди ҷан-галзорҳо дар минтақаҳои биёбон ва мубориза бо равандҳои биё-боншавӣ равона шудааст.

Аз ҷумла, таъсис додани низо-ми минтақавии огоҳунии пешақӣ оид ба тўфонҳои регу ҷангу ғубор дар доираи Платформаи сатҳи ба-ланди ҳамкориҳои экологӣи ЭКО аз ташаббусҳои муҳим арзёбӣ гар-дид.

Дар анҷом иштирокдорон Бар-номаи ҷаҳорчўбаи ЭКО оид ба ҳамкориҳои экологӣ барои солҳои 2026–2030, барномаҳои қорӣ оид ба тағйирёбии иқлим ва гуногун-рангии биологӣ, инчунин Эъло-мияи Самарқанд оид ба ҳамкориҳои экологӣ дар минтақаҳо имзо кар-данд.

Мирасрор АХРОРОВ, хабарнигори рўзномаи «Овози тоҷик». САМАРҚАНД.

АФЗАЛИЯТИ ТАЪЛИМ ДАР ВИЛОЯТИ НАВОЙ БОРИ ДИГАР ЭЪТИРОФ ШУД

Соҳаи таълими вилояти Навой боз як дастоварди назаррасро соҳиб гардид. Омўзгори фанни ҳуқуқи мактаби тахсилоти миёнаи умумии рақами 23-юми шаҳри Навой Аслиддин Кўҷқоров дар озмуни ҷумҳуриявии «Беҳтарин омўзгори ҳуқуқ» голиби мутлақӣ озмун эълон гардид.

Ин пирўзӣ нишонаи равшани меҳнати пайва-ста, сифати баланди таъ-лим ва мақоми баланди омўзгори ба ҳисоб мера-вад.

Озмуни ҷумҳуриявии «Беҳтарин омўзгори ҳуқуқ» ҳамасола бо мақ-сади муайян намудани омўзгорони соҳибтаҷри-ба, ташвиқи усулҳои муо-сири таълим ва баланд бардоштани нуфузи кас-би омўзгори баргузор

мешавад. Дар ҷунин рақо-бати сатҳи баланд ба даст овардани ҷойи аввал аз маҳорати касбӣ, дониш-мандӣ ва садоқати омўз-гор ба касби худ шаҳодат медиҳад.

Пирўзии Аслиддин Кўҷқоров мояи ифтихори ҷомеаи омўзгори ва тамо-ми аҳли маорифи вилоят буда, бозгўи он аст, ки кори таълим дар вилоят дар сатҳи ҷумҳурий мавқеи устувор ва шоиста дорад.

ДАСТОВАРДИ НАВИ ДУХТАРИ НАВОЙ

Хушхабаре, ки аз раёсати идораи таълими томақтабӣ ва мактабии вилояти Навой расид, боз як далали равшани иқтидори ҷавонони минтақа дар сатҳи байналмилалӣ мебошад.

Толибилми мактаби Пре-зиденти шаҳри Навой Рай-хона Санакчулова дар озму-ни информатикаи минтақаи Осиё ва уқёнуси Ором – АРЮ 2026 натиҷаи назаррас нишон дода, соҳиби меда-ли нуқра гардид.

Ин озмун яке аз мусо-бикаҳои бонуфузи байнал-милалӣ дар соҳаи информа-тика ва барномасозӣ ба шу-мор меравад. Дар он беш аз 900 нафар барномасозо-ни ҷавони зиёда аз 40 киш-вари ҷаҳон ширкат намуна, донишу маҳорати хурдо дар ҳалли масъалаҳои муракка-бӣ алгоритмӣ санҷиданд.

Дастоварди Райҳона ба-

роӣ тими Ўзбекистон низ аҳамияти калон дорад. Зеро ҳайати мунтахаби кишвар дар ин рақобати зехнӣ тавонист як медали нуқра ва се меда-ли биринҷӣ ба даст орад.

Аммо муваффақияти Рай-хона танҳо бо ҳамин маҳдуд намешавад. Чанд рўз қабл ӯ дар озмуни аврупоии духта-рон аз фанни информатика – EGOI 2026, ки дар Италия баргузор гардид, низ сазо-вори медали нуқра шуда буд.

Ўзбакбойи РАҲМОН, хабарнигори «Овози тоҷик». Вилоти НАВОЙ.

Бузургмехри БАҲОДУР

ВАҚТ ЁБЕД!

Барои меҳрубони вақт ёбед,
Барои сабзҳои вақт ёбед.
Барои «дӯст дорам» гуфтаи ёр,
Барои дилфишонӣ вақт ёбед.
Ба як суҳбат, ба як лабханди зебо,
Ба васлу комронӣ вақт ёбед.
Дилам аз кӯҳнагӣ озор дидаст,
Барои навҷавонӣ вақт ёбед.
На дар тақвим бошад арзиши умр,
Барои зиндагонӣ вақт ёбед.
Пас аз атри гули ёре шамидан,
Барои гулшинонӣ вақт ёбед.
Тамоми орзуҳо ормонист,
Ба умри ормонӣ вақт ёбед.
Ману ту ҷовидон ҳаргиз набудем,
Ба ишқи ҷовидони вақт ёбед.

ТАВАЛЛУД МУБОРАК

Аҷаб рӯзест имрӯз, эй азизон,
Худоро шукри беҳад менамоям.
Ки дода тухфаи беҳад гаронқадр –
Фурузон офтобе аз бароям.

Аё модар, аё сарчашмаи нур,
Зи кулли ганҷи олам бехтари ман.
Барам пешӣ Худо ин илтиҷоро,
Ки бошӣ зинда доим бар сари ман.

Муборак зодрӯзат, модари ҷон,
Ки ҳастӣ баҳри ман фарзона инсон.
Ҷаҳон бе ҳастият бе рангу бӯ аст,
Туй шодии қалбу нури чашмон.

Илоҳо, рӯйи ғам, камро набинӣ,
Шавад ҳар субҳу шомат чун баҳорон.
Нагардад сарви қаддат то абад ҳам,
Таҳи бори гарони рӯзгорон.

Лутфияи БУХОРОЙ.

Вилояти БУХОРО.

ҒАРИБ

То ба кай бошад ҳақиру бесару сомон ғариб,
Дур аз ёру диёри хеш, саргардон ғариб?

То ба кай бедодию ҷабру чафо бар ҷони ўст,
Баҳри нон овораю бечораю ҳайрон ғариб?

Интизори дидани дидори ёрон ҳар нафас,
Монда бо ҷону дили хунгаштаву бирён ғариб.

Дур аз фарзанду ҳамсар, дур аз модар-падар,
Дур аз халқу Ватан бо дидаи ғирён ғариб.

З-ин ҷаҳон ҷуз дардур ранҷу меҳнату хичрон надид,
Кош, гирад ҷой андар равзаи ризвон ғариб.

СУЛҲУ АМОН АЗ ДЎСТИСТ

Дар ҷаҳон сулҳу амон аз дўстист,
Иттиҳоди одамон аз дўстист.

«Душмани орад ба мардум рӯзи саҳт»,
Тинҷии давру замон аз дўстист.

Душмани душманон аз душманист,
Дўстии дўстон аз дўстист.

Хандаву нозу нигоҳу ишваҳо,
Дилбарии дилбарон аз дўстист.

Нест бодо душманиву номи ў,
Чунки дилҳо шодмон аз дўстист.

Гар бисанҷӣ ҳуб, дар ҳар маҳфиле,
Сӯҳбати донишварон аз дўстист.

Дўстӣ поянда бодо то абад,
Парчами мо парфишон аз дўстист.

Ансор СОБИРОВ.

Вилояти САМАРҚАНД.

ДАР БОРАИ СУРУД ВА МАТНИ

«Ушшоқи Содирхон» аз таронаҳои устодонаи машхуру дилпазирӣ тоҷикӣ ва маҳсули таъби расову равони нодираҳони Содирхон Ҳофизӣ Хучандӣ (1847-1931) мебошад. Ба гуфтаи мақомшиносин асарӣ хунарӣ «бо услуби комилан тоза ва матнӣ нав», «дар заминаи савтиёту зарб ва вазни мақоми «Ушшоқ» бо ниғаҳдошти сабкӣ иҷроӣ ҳавзаӣ хунарӣ Хучанд ва водии Фарғона эҷодкорона тасниф» шудааст. «Ушшоқи Содирхон» аз диди ҳосиятҳои зарбиву вазнӣ ва таркибу оряву перояҳои иҷрогарӣ бо дигар «ушшоқ»-ҳо наздикӣ ва ҳамзамон бархе тафовутҳо низ дорад. Тарзу тариқи хондани он ба ин суруд шухрат ва маҳбубияти ҳоссае бахшидааст.

Пажӯҳишгарон сабаби ба китоби панҷилдаи «Шашмақом» (1950-1967) дохил нашудани «Ушшоқи Самарқанд» ва «Ушшоқи Содирхон»-ро ба мероси мактаби мусиқии Бухоро будани он марбут медонанд. Ҳол он ки дар он замон аллакай асарҳои мақомхонони хучандӣ, аз ҷумла, Содирхони Ҳофиз эътирофи ёфта ва имкон дошт, ки ин сурудиҳо ба ин силсила дохил шаванд. Онҳо ба китоби шашчилдаи «Шашмақом» бо комиливу нокомили ва тафовуташон дар замони истиқлоли миллий ворид шуданду ҳалос.

«Ушшоқи Содирхон» бо садои офаранда соли 1905 сабт шуда, бо гузашти солаш шунидани он мушкилӣ пайдо кардааст. Матн бо ғазали Абдурахмони Ҷомӣ маъруф гардида ва эҷодаш ба мактаби мусиқӣ ва анъанаҳои мақом дар Хучанд

пайвастагӣ дорад, ки дар китоби «Шашмақом: Мақоми Рост» дар шакли пурра омадааст. Ин дар ҳолест, ки дар «Баёзи Шашмақом» матнӣ нопурраи он, ки сарояндагон то имрӯз меҳонанд, бо бархе аз фарқҳо оварда шудааст. Аз диди мо фарқи байни ду нашр баёнгарӣ таҳаввули иҷроӣ суруд аз ҷониби сарояндагон ва тафсириҳои онҳо метавонад бошад. Инак матнӣ пурраи суруд:

Ба як карашма зулайховаше дили моро,
Чунон рабуд, ки Юсуф дили Зулайхоро.
Ҷиғон, ки мурғи дилам сайди

тири нодонест,
Ки болу пар шиканад мурғи

риштабарпоро.
Сучуди хоки раҳат бурданам таманно буд,
Ба хок мебарам имрӯз ин таманноро.
Бар он тақаллуми ширинлабе,

ки ҷон бахшад,
Ба дам задан натавонад касе Масеҳоро.
Шарори синаи Маҷнун зи оташи Лайли
Қабоб сохт ҳама оҳувони саҳроро.
Карашмаҳойи ғизолони маст ҷон бахшанд,
Фароғат аст аз он ошқони шайдоро.
Ҷӣ суд панди қасон, чун намебарад

зи дилам,
Ҳавои қадди дилорому рӯйи зеборо.
Ҳалоки Ҷомии дилхаста хост он, к-орост
Ба шаклу шева саворони сарвболоро.
Чуноне мебинем, матнӣ ғазал бо зикри

ишқу муҳаббати пуршӯри Зулайҳо оғоз мешавад. Ҳар як тасвири баёнгарӣ эҳсосоти амиканд ва як ҳикояти бисёр ғарову ноби ишқу ошқии заминиву маънавиистанд:
[«Ба карашмае дил бурдани як зулайховаш чун Юсуф дили Зулайхоро»;

«аз сайди тири нодон фиғон қардани мурғи дил, ки болу пари мурғи риштабарпоро низ шиканад»;
«таманно сачдаи хоки раҳи ёр ва ниҳоят ба хок бурдани он таманно»;
«монанди қаломварзии ширинлаб надоштани ёрои дамбахшии Масеҳ»;
«қабоб шудани оҳувони саҳро аз шарари синаи Маҷнуну оташи Лайли»;
«аз карашмаҳойи ғизолони маст ҷону фароғат ёфтани ошқони шайдо»;
«аз дил нарафтани ҳавои қадди дилорому рӯйи зебо бо панди қасон»].

Ибораҳои тасвиру рамзи «мурғи дил», «тири нодон», «сачдаи хоки раҳ», «тақаллуми ширинлаб», «оташи Лайли», «карашмаҳойи ғизолони маст», «қадди дилорому рӯйи зебо», «шаклу шева» – ҳамагӣ рамзи ишқ ба инсонро ваҳдат бо табиатанд, ки ба матн ҳусни маъний ва эҳсос бахшидаанд. Ин матн, дар маҷмӯъ, ба шунавандаву хонанда тасвири умумии ишқу эҳсоси пуршӯри ошқона медеҳад ва он на танҳо ба муҳаббати руҳӣ, балки ба ҳамоҳангӣ бо олами табиат ва ҳиссиёти маънавий ишора дорад.

Ин ибораҳои тасвириро ба категорияҳои маъноӣ зер рамзбандӣ метавон қард:

[Ишқ ва ошқӣ: карашма, фиғон, мурғи дил, тири нодон;

Покӣ ва таслимият: сучуди хоки раҳ, тақаллуми ширинлаб;

Оташу эҳсоси пуршӯри ишқу ошқона: шарори синаи Маҷнун, оташи Лайли, карашмаҳойи ғизолони маст;

МАН АЗ ФАРДО МЕОЯМ...

(Хусусияти образи «фардо» дар шеъри Фарзонаи Хучандӣ)

Меғъянд, ки мафҳумҳои «гузашта», «имрӯз» ва «фардо» нисбӣ аст, аслан ҳеҷ дируъу имрӯзу ояндае мавҷуд нест... Ба ин хотир мафҳумҳои вақт ва замон аз масъалаҳои муҳимтарине ҳастанд, ки имрӯзҳо мавриди омӯзиши олимони қарор гирифтаанд. Чанд сол доштани коинот, қай дар рӯйи замин оғоз шудан ва ба охир расидани ҳаёт, абади будан ё набудани зиндагонии одамон дар рӯйи замин, ба охир расидани умри офтоб, дар сайёраҳои дигар имкони идома додани ҳаёти инсонҳо, таъсири муносибатоҳои байнихамдигарии сайёраҳо ба тӯл кашидани ё кӯтоҳ шудани вақт аз масъалаҳои мавриди омӯзиши олимони муосир аст. Боиси ифтихор аст, ки дар ин самт нахустин паҳуишҳо аз ҷониби нисбӣ мо чун Беруни, Хайём, Улугбек ва дигар уламои пешина ба амал пайваस्ताст.

Дар адабиёти бадеӣ тавачҷӯх ба масъалаи вақт замон дар вобастагӣ ба майлу хоҳиши эҷодкорон, бо додани обурангӣ бадеӣ сурат мегирад. Дар осори бадеии классикони форсу тоҷик масъалаи вақт бештар ҷанбаи айнӣ ва ахлоқӣ дорад. Таъкиди гузаро будани замон, ғанимат доистан ва хуш гузаронидани умр дар ашъори шуаро мисолӣ ин гуфтааст, чунони Рӯдакӣ меғъянд:

Кунун замона дигар гашту ман
дигар гаштам,
Асо биёр, ки вақти асову
анбон буд...

Шоир дар ҳамин қасидаи машхури худ баробари нишон додани инкишофи диалектикаи табиат, ки бар асари Вақт сурат мегирад, таъкид мекунад, ки бо мурури замон инсон низ тағйир меёбад. Устод Рӯдакӣ ба қадри вақт меандешад ва муроидиҳои «замона» («замонаро ҷу наку бингарӣ, ҳама панд аст») ва «рӯзгор» («ҳар ки н-омӯхт аз гузашти рӯзгор») -ро истифода мекунад. Он ҷо ҳам, ки «То ҷаҳон буд аз сари одам фардо»

роз» гуфтааст, ба мурури замон ишорат намудааст.

Хайём низ мисли ҳамаша ҳақимона баромад мекунад ва меғъянд, ки ба ёди гузашта ва ба хотири фардои нарасида ҷон қостан қори беҳуда аст. Беҳтар аст, ки имрӯзро ба хушӣ зиндагӣ кунем. На барои имрӯз ва на барои фардо, балки ба имрӯзу ҳоло биандешем:

Рӯзе, ки гузаштаст,
аз ў ёд макун,

Фардо, ки наёмадаст,
фарёд накун.

Бар н-омадаву гузашта
бунёд макун,

Хуш бош кунуну умр
барбод макун.

Шоирони рӯзгори мо одатан вақте ба мафҳуми Вақт андеша мекунанд, ё мисли пешиниён аз гузаро будани он гап мезананд ва ё аз рӯзгори гузашта бо ҳасрат ёд мекунанд. Масъалаи вақт ва замон дар ашъори дигар шоирони имрӯза, ончунон ки дар ашъори шоираи муосири тоҷик Фарзонаи Хучандӣ аст, ингун қорбурди зиёд надорад. Ў хеле зиёд ба вақт меандешад ва меғъянд – сода, аммо ҷозибадор:

Номаҳои ғамам, эй вақт,
ба унвонии туст,
Ихтиёри ту, ба фардо бибарӣ,
ё набарӣ.

Шеър барои ў «мошини вақт» аст ва ўро ба замони гузаштаву имрӯзу фардоҳо мебарад, воқеан Фарзона шоири романтик аст! Мутобиқи хоҳиши ин эҷодкор гоҳе лаҳзае аз умри қаҳрамони лирикӣ ба мӯддати тӯлонитар, ҳамчун садсолару ҳазорсолаҳо таъкид меёбад. Агар дар шумораи мӯддати ҳаёти инсон, барои нишон додани кӯтаҳии умр, мисли шоирони пешин ба камқунӣ (дар тисоли ҳубобу шабнам) даст занад, баръақс, дар баёни аҳволи худ ба замқунӣ рӯ меорад, чунони:

Чӣ гуна бо ту биғӯям,

ки бетуист ғамам,
Ҳазор сол гузашту намеравад

аламам.

Ин шакли баён дар осори шоирони ҳама давру замон маъмул будааст. Шоир дар ҳамин замина бо қумак аз санъати муболиға тасвириҳои «падруди дусадсола», «гарди садсола», «узри ҳазорсола» ва ғайраҳо ба вучуд овардааст, ки онҳо тоза ҳастанд. Ў дар шумориш аз яку ду то ба ҳазору милён мерасад ва аз онҳо дар баёни бадеии худ истифода мекунад.

Шоира сарояндаи имрӯз, вассофи фардоист. Ў дар қайди мӯзӣ зиёд намеистад ва дар ин андеша аст, ки имрӯзро бояд зист, то оянда тозарӯ биёяд. Дурӯст, гоҳе ба гузашта сафар мекунад, устура месозад ва маъние мебардорад. Агар дар адабиёти пешина дар шеъри шоирон масъалаи ҳаётдӯстӣ, хуш гузаронидани умр бо мақсади таъкид бар фанопазир будани он тарғиб шуда бошад, дар шеъри Фарзона асосан маънаҳои имрӯзро шоқирона, оғаҳона ва неқбонина зистан ва фардосоз будан хеле бадеиву хушзавқона талкин мешавад. Ҳатто гоҳо дар назари шоира имрӯзу фардо яксон аст, ў имрӯз шахсе аз фардоист. Шоир ҳузури худшоро дар фардо дидааст ва ё имрӯз як вақт ояндае будааст, умуман имрӯзу фардо яксон аст:

Ояндаи азиз, диламро ба қай бинеҳ,
Ҳамрӯзгори тустам, оре, кунуним.
Гоҳе замон як фурсати даргузар аст, ки бояд онро ҳуб зиндагонӣ кунем. Гоҳи дигар замони бадеист, ки онро адабиётшиносӣ маъруфи тоҷик Абдуҷаббор Раҳмонро чунин таъриф медиҳад: «Категорияи замони бадеӣ дар ошқор сохтани маҳорату ғавъолияти эҷодӣ ва ҷаҳонбинию ҷаҳоншиносии санъаткор мавқеи муҳим дорад, зеро тавассути он муносибати диалектикаи адаб ба воқеият, ба ҳақиқати ҳаёти муайян меағдард. Замони бадеӣ тамоми таҳаввулот ва та-

ғайротии воқеаҳои асари бадеиро ба низоом медарорад... Замони бадеӣ инчунин таҳарруки симо ва сачия (характер) -и бадеиро таъмин мекунад».

Воқеан, дар баъзе аз шеърҳои шоир рӯйҳои қаҳрамони лирикӣ ҳамоҳанг бо фасҳои гуногуни табиат, мисли як одами содаи ибтидоие аз дунёи қадим дар асри қадид, ё мисли одами қадим дар асри атом ва ё дар замони асотири бо аҳли набот пайваस्तшуда тасвир мешавад. Ба қавли муаллифи мазкур, замони бадеӣ ҳамчун ифодаи идеали санъаткор ҳамаша дар таҳаввулот буда, дар тасвири бадеии ҳодисаҳо ҷойи худро метавонад иваз намояд. Масалан, имкон дорад қаҳрамони лирикӣ як инсоне аз дунёи асотири бошад, ё баръақс, шахсе аз фардо, ки қайҳо пириашро тай намудааст. Ва ё шахсе, ки дар тифлӣ пириашу буди акнун аз Худо нишоти фасли шубоб меҳаҳад. Дар андешаи шоир пириву ҷавонӣ на ба солхӯрди ҷисмонӣ, балки ба қамолӣ рӯхонии инсон марбут аст. Ҷиҳати аҷибаш дар ин ҷост, ки дар тифлӣ, ки ҳанӯз рӯҳи инсоне ноқил мешавад, ў пириандулу безавҷ буданаш мумкин аст, аммо замон, ки вай сол хӯрдаву бузург гашта ва қамолӣ маънавий ёфтааст, рӯҳ баръақс метавонад ҷавонтар бошад. Ба ин тартиб замони бадеӣ ифодагари ақидаи эстетикӣ ин эҷодкор дар ашъори ўст. (Ман аз айёми ғавҳора аҷаб пириашу будам, гузашт айёми пириям қунун фасли шубобам дех.) Шоир раҳораҳ андешаҳои фалсафии худро ба хонандааш талкин менамояд, ў ва қамолӣ зейоб ва таъвоми инсонро ба замон маҳдуд намекунад. Ба ин маънӣ, пири ҳама барои баъзе аз одамон на замони завоҷ, балки авҷи қамол аст.

«Фардо» ҳамчун яке аз унсурҳои таркибии вақт ба идеалу ормони шоира таъкид ёфта, аз роҳи чунин ормонгароҳи образи «фардо» ба вучуд омада-

аст, ки рамзи талошу майли пайвастан ба замони абадист, мояи бемаргӣ ва дунёи бақост. Он ҳамчун яке аз образҳои мунтазам ва рамзӣ ғояи олий ва мароми эҷодии Фарзонаро муайян намунадааст. Ин тасвир дар шеърҳо бо тобишҳои гуногун вомеҳӯрад.

Ба рамзи эҳтирому тавачҷӯҳи ҳоса ва бовар ба оянда қамолӣ «Фардо» гоҳе бо қарфи қалон навишта мешавад. Агар дар назми пешин қамолҳои «расту-хез», «Фардои қиёмат» ҳамчун рӯзи доварӣ, рӯзи васли ёр доништа мешуд, «Фардо»-и Фарзона аз назари таркиби маъноӣ ғанитар, балки пуробурантар аст. Он гоҳе аз шакли мавхумаш берун омада, ба сурати инсон намудор меағдарда.

Мафҳуми Фардо дар чанд маврид ба чандин мазмун истифода шудааст, чунони, барои ифодаи мазмунҳои манзили мурод; абадиёту ҷовидонагӣ; ба маънои воқеии худаш; муҳотаби ормонӣ ва шахсе аз оянда; тозагии зиндагӣ. Дар ин замина тасвириҳои тозаву қилибе аз Фардо ба вучуд омадаанд: «маҷрои фардо», «пайки фардо», «тақвими тозаи фардо», «шабмондаи фардо», «қалиби ояндамо», «укёнуи Фардо», «қавқаби фардонам», «таронаи фардо» ва ғайра. Гоҳе ифодаҳои дигар аз қабилӣ «баҳорон, шеър, вақт, дури дур» бори маъноии фардоро мекашанд. Шоир зимнан тасвириҳои романтикию сюрреалистӣ офаридааст.

Ду чиз аст, ки бо Фардо саҳт марбутанд ва шоирро ба Фардо мерасонад: ишқ ва шеър. Ишқ умеди ягонаи ўст, ба востиаи он қаҳрамони лирикӣ метавонад ба ҳақиқат, ки ҳамрадиҳои фардову ҷовидонагист ва тамоми ормонҳои маънавий ўро таҳаммул қардааст, бирасад. Зарабони дили фардо дар дастони Ишқ пайдоаст:

Ишқ, аст, сутунмӯҳраи дунё,
ишқ аст,
Балки зарабони дили фардо
ишқ аст.

Ҳар азизе, ки перомуни шоир ҳаст, нисбате бо Фардо дорад, шоир дуое нотақдор дар ҳақиқ модар мекунад, ки «нав ба нав аз фардо биёяд»; ҳатто ёраш ҳам фардонигар аст. Шеърро Фарзона овози фардо ва ғарави ҷовидонагӣ дар

ояндаҳо медонад, аз он умедворӣ дорад. Дар як шеър шоир ба ояндаи хеле дур сайри рӯҳонӣ ва ё сафари ҳаёлий мекунад. «Касе омаданист аз асри бисту чаҳорум...» Шоира ҳарчанд дар аст аз он асар, аммо руҳаш бо «он азиз» наздик аст, зеро ў фарди ояндаҳост. Ў умед дорад, ки дар оянда ишқро зиндаву поянда хоҳад ёфт. Дар шеъри тӯлонӣ «Номаи Фардо» қаҳрамони лирикӣ ҷониби оянда раҳ меғъянд ва ҳазорсолаи навро хуш истиқбол мегирад ва дилҳои ранҷури бетаманноро ба истиқбол Фардо даъват менамояд:

Инак ба ғесувони заифам,
ки аз шахомати пешин асар
надоранд,

Гулбанд мезанам ва меравам
бо чунин сурати музҳик
ба асри нав.

Сўйи фардов, ки хотираи
компютерияш
намедонам, қаҳмаҳои киро
ҳиғз мекунад...

Шеърҳои Фарзона аз назари ҷамол-шиносии ғанӣ ҳастанд. Ормонгароҳии шоир, тараннуми зебоҳои дунё асоси ба вучуд омадани образи пуршукӯҳе мисли Фардо гаштаанд. Замон дар таҳайюли ин суҳанвари хунарманд аз рӯзҳои нахустини офариниш то ба фардоҳои номуайян тӯл мекашад. Ҳадафи шоира аз тасвири замони бадеӣ ибрази ғояҳои наҷиби худ аст. Бовар ба ояндаҳои нек манбаи пайдоиши тасвири пуршукӯҳи «Фардо» ва боиси хусусияти рамзӣ гирифтани он гардидааст. Тасвир аз Фардо, ки хеле бадеӣ ва бо мазмунҳои ҳаёлангез офарида шудааст, аз хунари баланди эҷодии офарандаи қамолӣ ноб ва ғояҳои олийи ў дарак медиҳад. Дили шоири андешапарвари тавоно аз мондагориҳои сурудаҳояш дар дафтарӣ Фардо оғох аст. Фардо барои вай ҳадаи илоҳист. Аз ин рӯст, ки ў дар гузаштаҳо аз роҳи меҳру муҳаббат пириро тай намудааст ва акнун аз Фардо меояд. Барои нафароне ҳаёле романтикӣ, барои худаш ҳақиқат аст.

Дилшоде ФАРҲОДЗОД,
дотсенти Донишгоҳи
давлатии Самарқанд.

Суханони ҳикматомези бузургон

Инсон мошинҳое месозад, ки шабеҳи одам ва одамҳое меофарад, ки шабеҳи мошин ҳаракат мекунанд.

Эрих ФРОММ.

Мағӯ, ки чӣ микдор зиндагӣ кардӣ, бигӯ, ки ҳадаф аз зиндагӣ чӣ буд.

Жан-Жак РУССО.

Хислати одам ба ҳангоми тасвир қардани хислати дигарон бештар ошкор мегардад.

Жан-Пол РИХТЕР.

Итминон дорам, ки хушбахтӣ ба пул рабте надорад.

Ткеши КИТАНО.

Онеро, ки туро тарк қардан меҳаҳад, бозмадор. Вагарна касе, ки бо ту будан меҳаҳад, намеояд.

Карл ЮНГ.

Ба ҳарф задан дар бораи худ шитоб накунад. Ҳамин, ки рафтед, суҳан дар бораи шумо оғоз меёбад.

Ал-ПОЧИНО.

Онҳое, ки ҳаёти ҳосаи худро надоранд, ҳамеша ба рӯзгори дигарон даҳолат мекунанд.

Карлос Руис САФОН.

Мардум ба ватандӯстону хоинон тақсим шудаанд ва ҳеҷ кас тавони фарқ қардани онҳоро

ро надорад.

Марк ТВЕН.

Муктадиртарини инсонҳо ҳамоноест, ки тани танҳо талош меварзад.

Генрих ИБСЕН.

Қабул аз шинохти дигарон бояд худатро бишиносӣ.

Роберт ГРИН.

Касе, ки неки қардан меҳаҳад, метавонад бо дасту пойи баста як ҷаҳон неки қунад.

Фёдор ДОСТОЕВСКИЙ.

Дар дунё на дониш, балки андеша ҳукумат дорад.

АНАКСАГОР.

Тарҷума ва таҳияи **А. СУБХОН.**

«УШШОҶИ СОДИРҶОН»

Зебой ва ҷаззобарпо: қадди дилорому рӯйи зебо, шаклу шева...]

Дар «Ушшоқи Содирҷон» образҳое мисли «Юсуф», «Зулайхо», «Масеҳо», «Мачнун», «Лайли», «зулайховаш», «Ширинлаб», «мурғи риштабарпо», «оҳуи саҳро», «ғизоли маст», «ошиқи шайдо», «Чомии дилхаста», «савори сарвболо» — ҳама аз нигоҳи адаби образҳои тасвирӣ ва ҳиссиёти баланди ишқу ошиқӣ, шодмонӣ ва баҳдати инсонӣ табиаторо таҷассус доранд. Ҳар яки ин образҳо рамзи ишқ, зебоиву покӣст ва сурударо пурмаъниву серэҳсос мегардонанд, аз ҷумла:

[Мурғи риштабарпо — рамзи эҳсоси зебоӣ ва нузӯқӣ, эҳсосоти ошиқона ва ҳасосро ифода мекунанд.

Ширинлаб — муҳлис, латиф, ишора ба суҳанони ширин ва таъсирбахшии ошиқона.

Масеҳо — рамзи эҳсоси покӣ, касе, ки ҳамоҳанг бо ишқ ва руҳоният аст.

Мачнун ва Лайли — намои «классикон»-и ишқ ва рамзи классикаи ишқу шодмонии ошиқона, самбули ишқи пуршӯро талхи инсонӣ.

Оҳуиони саҳро — рамзи зебоӣ, сабзагӣ ва озодӣ, ки ишқро бо табиат ҳамоҳанг месозанд.

Ғизолони маст — рамзи шодиву мастӣ ва ҷаззобияти ошиқон, баёнгари ҳиссиёти пуршӯро пок.

Ошиқони шайдо — образи ошиқони пурҳавас, ки бо ишқ гуранд ва дар жарфои ишқанд.

Чомии дилхаста — рамзи ошиқӣ азобкашида ва пуршӯри маънаӣ бо эҳсоси амиқ.

Саворони сарвболо — рамзи зебоӣ, эҳтиёт ва қамолоти инсонӣ, ё ибори тас-

вирии баландии завқ ва хунар].

Ба ин маънӣ, матн дар шакли байтҳои тозаву ҷудогона омада ва ҳар байт дорои як тасвир ва ё ҳикоя аст ва метавонад барои таҳлили услуб, зарб, ритм ва перояҳои иҷро ба қор равад. Ҳар як бозгӯя — «қарашма», «фигон», «сайд», «таманно», «қабоб», «фарогат», «ҳаво», «ҳалок» — ба услуби мақомхонии анъанавӣ созору ҳамоҳанг аст ва ҳар ибора рамзи ишқ, зебоӣ, покӣанд ва ба матн бори маънӣ ва эҳсосӣ мебахшанд. Дар матн забони шоиронаи пур аз метафора ва образҳои қавӣ баёнгарӣ муҳаббат ва ишқи баланданд.

Дуруст аст, ки мо аз олами дониства баҳраи фаровони Содирҷон Ҳофиз вақти хондани байти охир ноогоҳем, бо вуҷуди ин метавонем гӯем, ки ӯ чун хунарманди хушсалиқӣ замон ба ғажу маънии ғазал расида меҳонд. Қаро қасон панд меодаданд, ки «ҳавои қадди дилорому рӯйи зебо»-ро бояд аз дил бурд ва ҷаро ин панд ин шӯру шавқро аз дил намебарад? Гӯянда бар он аст, ҳеҷ маслиҳату ҳидоятё аз қасон ғоида намеорад, агар онҳо эҳсосоти шахсино нафаҳманд.

Ва ишора дорад, ки ҳеҷ маслиҳат ва таълим ба қадри муҳаббати амиқ ва ишқи шахсӣ таъсир намерасонад, зеро ишқ худ як таҷрибаи шахсӣ ва беандозааст. Ин байти ошқор меғӯяд, ошиқ (гӯянда) аз ҳидоят ва маслиҳати дигарон ҷише намеҳонад, зеро ишқ ба завқӣ шахсият аз назаргоҳи дилш ораста аст. Гӯяндаи ошиқ аз завқӣ матлуби ёр пур саршор аст ва ин ишқро наметавонад бо суҳану панди қасон маҳдуд ё тағйир диҳад.

Гӯянда заминӣ ва ростқавлона меғӯяд: Ман ҳамин тавр ҳис дорам зиндагиам ба завқӣ худам аст, маслиҳати қасон инро

тағйир дода наметавонад. Байт ифодаи истиқлоли ҳиссу завқӣ ошиқонае аст, ки моро бо руҳи шӯйӣ ва рӯшнӣ ба инсон ва ишқ наздик мебарад. Хулоса ин бояд бошад, ки ҳар кас ба завқӣ худ ошиқ аст ва инро ҳеҷ маслиҳат ё панди дигар тағйир дода наметавонад.

Ҳалок ба маънии ҳалокат, азоб ва ғурӯравист. «Ҳалоки Чомии дилхаста» дар байти охир ишора ба ҳолати руҳӣ ва эҳсоси ошиқ аст. Дар таҳаллуסי «Чоми» рамзи ошиқони пуразаб, дилхаста ва ошиқи маънаӣ нуҳуфтааст. Оростани ҳалоки гӯяндаро кӣ хоастаст? «Он, ки орошт» («к-орост» дар охири байт гунаи кӯтоҳи «ки орошт»). Боз суол пеш меояд: Он кист ва чиро орошт? Оне, ки «шаклу шеваи саворони сарвболо»-ро офариду орошт, Худо-ванд аст. Ин ҷо гӯянда як шиори заминӣ-ест, ки таъсирпазириашро аз «шаклу шеваи саворони сарвболо» — ростқоматону баландқоматон (сифатҳои маҳбуба) дар пардаи ифодаи «ҳалоки Чомии дилхаста» тасвир қардааст. Дар асл суҳан дар бораи ҳамоно «зулайховаш»-ест, яъне монанди Зулайхо, зебову хубрӯ. Мурғи дили гӯянда чунон «сайди тири нодонӣ» шуда, ки ин сайд ҳатто «болу пари» «мурғи риштабарпо»-ро низ мешиканад. Гӯянда ин ҷо мурғи риштабарпо, бас нотаваон аст, ки як умр таманнои бурдани сачдаи хоки раҳ (ё «хоки дар») дорад, яъне расидан ба остонаи дари маҳбӯб ўро дилхаста дошт, аммо аз фарти норасидан ин таманноро ба хок мебарад, яъне сачдаи хоки дараи солҳо бо ҳам дораду аммо ба он намера-сад...

Субҳони АбЗАМЗОД,
номзади илмҳои
филология.

Андешаи дохилнае ба сарам омад: танҳо равам чиву се-чор нафарро ҳамроҳи гирифта барам-чӣ? Ин ба мошину сарфи сӯзишворӣ ҳеҷ дахле надорад. Худам, ки доимо ба пул ниёз дорам, ба яке кӯмак расонидан, манзили дигареро наздик қардан ва бори шахсеро сабук қардан савоб аст. Чанд сӯмаҳсон дар киста монад, ҳурсанд мешаванд. Ин гуна қорҳои хайру савобро Худованди таъоло дар дафтарӣ аъмоли одам навишта монад, пешгоҳи ҷаннат ҷойи ӯ мегардад.

Мисли одати ҳаррӯза ба қор мерафтаам. Ҷойи қори ман болотари бозори қалони шаҳр. Дар истилоҳи асосӣ — ҷойи серодам мошинро нигоҳ дошам. Бо фла-мастер дар қартоне бо харфҳои қалон-қалон навиштам: «Бозор» ва дар пойнтараи илова қардам — «Бепул».

Онро дар шишаи пешии мошин гузошта, худ дар паси фармон интизори мизочон шудам. Флешкаи радиоро ба қор андохтам: суруди дилинишину фораме даруни мошин тананандоз гардид. Бигузур, рақорҳои мусофирон бо ҳузуру ҳаловат савту сурӯҳои руҳафзо шундида раванд.

Гумон қардам, ки мошини топ-тоза, тананандозии суруду мусиқии гӯшнавоз ва ин гуна навиштаҷот диққати мардумро ҳамчун оҳанрабо ба худ қашида, мисли мурчагонӣ, ки аз паси зиндагӣ шитоб доранд, ҳама худро ба мошин мезананд. Ба ҳама, ки ҷой намерасад, баъзеҳо ҳатто ҳафа шуданашон ҳам мумкин...

Не, раҳгузарон ба навиштаҷоти пешии шишаи мошин эътиборе намедеданд. Чашми баъзеҳо ба навиштаҷот афтад ҳам, бо иллат даст афшонда, аз роҳашон намемонданд. Иддае нимнигоҳе қарда, ҳатто наздик шуданро ба худ

раво намедиданд. Гурӯҳе баъди чашмдавоӣ ҳатто тамасхуромез меҳандиданд.

Ноилҳо аз қабина баромада, ба марди бозорраве навиштаҷоти пешии мошинро нишон дода, ба ништан ишора қардам.

— Аҳмақатонро ёфтед, — бо зарда ҳа қард ӯ, — ҳарид бепул пишак ба офтоб намебарояд!

лағи хонаҳоро талаб мекунанд ва ё худӣ хонаро қашида мегиранд. Яъне, чизи бепул, ҳатто ҳамоно қарзе, ки аз бонк мегиранд, баргандонанаш даҳҳо маротибаи қарон меафтад. Хулоса, эътиқоди мардум қостаст. Бинобар ҳамоно, ба амалҳои ҳолисана, савоб дар роҳи Худо ҳам бовар надоранд. Чи тавре ки маргазида аз ресмо-

вҳои пулдору тилловоридорро қорат қардан меҳаҳад?...

Ин дафъа дар пешии шишаи мошин фақат «Бозор»-ро монда, ба роҳ баромадам. Ҳатто ба истилоҳи нарасида, чанд нафар даст бардоштад. Нигоҳ доштаму хо-ҳишмандон зуд савор шуданд. Ҳаққатон гуфта, баъди ба бозор расидан пулҳои дарозқардашонро гирифтам. Пули хуроки нисфирузи ва бензин аз ҳисоби мошинсаворон шуд.

Мазаҳурак шудам. Аввалҳо ҳарҷи диҳанд, мегирифтам. Баъд талаб қарда мегирифтагӣ шудам. Ҳоло пеш аз савор шудан нархи роҳқориро мегӯям. Маъқул шавад, шинад, нашавад, ман маҷбур намекунам, мо дар кишвари овоз зиндагонӣ мекунем.

Даромади қироқашӣ ҳамчун торҳои анкабуд сарпои маро фаро мегирфт. Агар мошин ҳоли бошад, дар пешии мошин расми «тахтаи шохмӯт»-ро мегузорам. Касе даст бардорад, мегирам. Ба қучо рафтагӣ бошад, навиштаҷоти ҳамоно мавзеъро дар пешии мошин мекунам. Охир бо як қас равам чиву бо се-чор қаси дигар равам-чӣ? Ин барои сарфи сӯзишвориву худӣ мошин зараре надорад. Вале қиса ҳар чӣ қадар варам қунад, ин фоидаи ман аст!

Ҳоло мардум мошинро нигоҳ дошта, барои ба манзили дарқоришан бурдан зориву тавалло мекунанд. Ман ҳам нархи ба даҳонам омадаро мегӯям. Онҳо ба зориву тавалло мебаранд. Раҳамат омада, аз осмон пастантар фаромада, ба манзिलाшон мебарам.

Як сол боз аз баҳри қори асосиам баромада, ба қироқашӣ машғулам. Аз паси ин қор орузу ҳавасҳоям қам-қам рӯйи об мебароянд. Қори пул ин ҷо будааст, мани нодон ҳамоно қадар сол «ман инжинер» гуфта меафтаам...

ДАР БОРАИ ДАСТХАТҶОН АҲМАДИ ДОНИШ, КИ ДАР ПАЖЎҲИШГОҲ НИГОҲДОРӢ МЕШАВАНД

Олими қомусӣ ва маърифатпарвар Аҳмади До-ниш (1827–1897) бо осори арзишманд ва анде-шаҳои пешқадами худ дар рушди фарҳанг ва та-факкури иҷтимоиву сиёсии Осиёи Марказӣ саҳми назаррас гузоштааст. Аз ин рӯ, мероси ӯ то имрӯз бо тавачҷуҳи ҳоса мавриди омӯзиш қарор дорад.

Дар фонди дастнависиҳои Институти шарқши-носии ба номи Абурайҳон Берунии Академияи ил-мҳои Ўзбекистон нусаҳои нодирӣ осори ӯ ни-гоҳдорӣ мешаванд. Ин марказ яке аз бузургта-рин ганҷинаи дастнависиҳо буда, зиёда аз 26 ҳазор дастнавис ва даҳҳо ҳазор китобу ҳуҷҷатҳои таъ-рихиро дар бар мегирад.

Аҳмади Дониш, ки дар асри XIX дар Аморати Бухоро зиндагӣ қардааст, ҳамчун мутафаккири барҷаста дар соҳаҳои таърих, фалсафа, адабиёт, математика ва астрономия шинохта мешавад. Осо-ри ӯ ба ташаккули афкори маърифатпарварӣ ва ислоҳоти иҷтимоӣ таъсири назаррас гузоштааст.

Таҳқиқи мероси ӯ аз ҷониби олимони зиёди Ўзбекистон идома дошта, паҳлуҳои гуногуни фаъ-олияти илмиву адабии вай мавриди омӯзиш қарор гирифтаанд. Дар ин раванд, дастнависиҳои асли аҳамияти махсус дошта, ҳамчун манбаъҳои бозе-тимоди илмӣ хидмат мекунанд.

Имрӯз дар ҳазинаи дастнависиҳои институти 25 нусаҳои дастнависи 16 асари мансуб ба қалами Аҳмади Дониш нигоҳдорӣ мешавад. Ақари онҳо ба забони форсии тоҷикӣ навишта шуда, як нуса ба забони қадимаи ўзбекӣ тарҷума гардидааст.

Дар зер маълумоти мухтасар дар бораи ин да-стнависиҳо пешниҳод мегардад:

1. «Манозир-ул-қавоқиб». Фонди дастна-виси институти 5 нусаҳои дастнависи асари астро-номии Аҳмади Дониш «Манозир ул-қавоқиб» («Ма-вқеи сайёраҳо»)-ро дар бар мегирад, ки соли 1864 бо пешниҳоди Амир Музаффархон ибни Насрул-лоҳхон (1819-1885) — ҳокими аморати Бухоро аз соли 1860 то 1885 навишта шудааст. Ин нусаҳо дар солҳои 1864 ва 1887 дар Бухоро нусаба-рдорӣ шудаанд. Аз ҷумла:

1) дастнависи бо рақами барӯйхатгирии 2144, ки соли 1864 аз ҷониби ҳудӣ муаллиф бо хати на-стайлиқ дар Бухоро нусаба-рдорӣ шудааст. Он аз 142 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 13 сатр дорад ва андозаи саҳифа 13x20,5 см;

2) дастнависи рақами 5259 II, ки соли 1864 аз ҷониби ҳудӣ муаллиф дар Бухоро бо хати на-стай-лиқ нусаба-рдорӣ шудааст, аз 102 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 15 сатр дорад, андозаи са-ҳифа 11,5x18 см;

3) дастнависи рақами P294 I, ки соли 1887 аз ҷониби ҳудӣ муаллиф дар Бухоро бо хати на-стай-лиқ нусаба-рдорӣ шудааст, аз 145 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 13 сатр дорад, андозаи са-ҳифа 10,5x17 см;

4) дастнависи бо рақами 459 I. Соли 1887 аз ҷониби Мир Муҳаммад Сиддиқ ибни Амир Музаф-фархон, писари амири Бухоро Амир Музаффар-хон, бо хати на-стайлиқ нусаба-рдорӣ шудааст, аз 213 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 13 сатр дорад, андозаи саҳифа 13x21 см аст;

5) дастнависи бо рақами барӯйхатгирии 459 II, ки соли 1887 аз ҷониби Мир Муҳаммад Сиддиқ ибни Амир Музаффархон, писари амири Бухоро, Амир Музаффархон, бо хати на-стайлиқ нусаба-рдорӣ шудааст, аз 45 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 13 сатр дорад ва андозаи саҳифа 13x21 см аст.

2. «Наводир-ул-вақоъ». Ин машрутарин аса-ри Аҳмади Дониш аст, ки соли 1882 бо забони форсии тоҷикӣ навишта шудааст. Он назари му-аллифро дар соҳаҳои таърих, фалсафа, адабиёт, этнография, сотсиология, масъалаҳои ҳаёти иҷти-моӣ-сиёсӣ ва идоракунӣ давлатӣ ва ахлоқ ифо-да мекунанд. Фонди дастнависиҳои институти 4 нуса-ҳои дастнависи ин асари энсиклопедиро дорад, ки дар солҳои 1898, 1903, 1910 ва 1933 дар Бу-хоро нусаба-рдорӣ шудааст. Аз инҳо асарҳои зерин нигоҳ дошта мешаванд:

1) дастнавис бо рақами барӯйхатгирии 5693 - X, ки соли 1898 аз ҷониби Иброҳимхочаи Мирхӯр нусаба-рдорӣ шудааст, аз 19 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 19 сатр дорад ва андозаи саҳифа 15,5x26 см аст;

2) дар соли 1903, дастнависи рақами 814, ки аз ҷониби Қорӣ Муҳаммадшариф бо хати на-стай-лиқ нусаба-рдорӣ шудааст, аз 313 саҳифа иборат аст, ки дар ҳар саҳифа 16 сатр ҷойгир шудааст, андозаи саҳифа 14,5x22 см аст;

3) дастнависи рақами 2095, ки соли 1910 аз ҷониби Мулло Аҳмад (қақабаш Мулло Нишон) бо хати на-стайлиқ рӯба-рдор шудааст, аз 368 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 17 сатр ҷойгир аст, андозаи саҳифа 15x26 см мебошад;

4) дастнависи №4266, ки соли 1933 дар Бухо-ро бо хати на-стайлиқ рӯба-рдор шудааст, аз 531 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 15 сатр ҷой-гир аст, андозаи саҳифа 15x26 см аст.

3. «Меъёр-ут-тадайюн». Дар фонди дастна-виси институти 3 нусаҳои дастнависи «Меъёр-ут-тадайюн» («Меъёри парҳезгори») соли таълифаш 1894. Ба асос ва эътиқодиҳои ислом, меъёрҳои дину диёнат бахшида шудааст. Муаллиф соли 1894 дар Бухоро худаш нусаба-рдорӣ қард. Аз ҷумла:

1) Да-стнависи рақами 2776, ки аз ҷониби ҳудӣ муаллиф соли 1894 дар Бухоро нусаба-рдорӣ шудааст, аз 272 саҳифа, 17 сатр дар ҳар саҳифа, андозаи саҳифа 15,5x26,5 см иборат аст;

2) да-стнависи рақами 2187, ки аз ҷониби ҳудӣ муаллиф соли 1894 дар Бухоро нусаба-рдорӣ шудааст, аз 154 саҳифа, 15 сатр дар ҳар саҳифа, андозаи саҳифа 15x23 см иборат аст;

3) Да-стнависи рақами 553, ки аз ҷониби ҳудӣ муаллиф дар Бухоро соли 1894 нусаба-рдорӣ шудааст, аз 136 саҳифа, 17 сатр дар ҳар саҳифа, андозаи саҳифа 13x20 см.

4. «Маҷмуаи ҳикмёт». Аҳмади Дониш дар ин асари худ, ки соли 1876 навиштааст, масъалаҳои гуногуни таърих, адабиёт ва фалсафаро баррасӣ қардааст. Нусаҳои дастнависи ин асар, ки соли 1902 нусаба-рдорӣ шудааст, дар фонди дастнависиҳои институти тахти рақами барӯйхатгирии 314 нигоҳ дошта мешавад. Да-стнавис аз 200 саҳифа иборат аст, андозаи саҳифа 23x36 см.

5. Нусаба-рдории мухтасар аз таърихи су-лолаи мангитҳо. Ин асари Аҳмади Дониш, ки соли 1897 навишта шуда, ба таърихи сулолаи ма-нгитҳо, ки аморати Бухороро идора мекарданд, бахшида шудааст, дар замонӣ номаълум бо номи «Нусаҳои мухтасар аз таърихи хонадон ва сулолаи мангитҳо» ба забони қадимии ўзбекӣ тарҷума шу-дааст. Нусаҳои дастнависи ин тарҷума, ки аз ҷони-би қотиб бо номи Пулӯдов дар солҳои 1956-1976 нусаба-рдорӣ шудааст, дар фонди дастнависиҳои

институти тахти рақами P12902 нигоҳ дошта меша-вад. Да-стнавис аз 18 ҷузъ иборат буда, ҳар саҳи-фа 31 сатро дарбар дорад ва андозаи саҳифа 23,5x30 см мебошад.

6. «Тарҷумаи аҳволи амирони Бухоро. Са-форатнома». Асар охири асри XIX навишта шуда-аст. Он таърихи сулолаи мангитҳоро дарбар меги-рад. Дар ин асар пешниҳоди муаллиф барои руш-ди иқтисоди кишвар ва таассуроти сафарҳо ба Ру-сия оварда шудаанд. Нусаҳои дастнависи ин асар, ки соли 1933 аз ҷониби Ибодулло Одилов бо хати на-стайлиқ нусаба-рдорӣ шудааст, дар фонди да-стнависиҳои институти тахти рақами 1987 нигоҳ дошта мешавад. Да-стнавис аз 79 ҷузъ иборат буда, ҳар саҳифа 13 сатр дорад ва андозаи саҳифа 17x25,5 см аст.

7. «Рисола фи аъмоли ал-қурра». Дар фонди да-стнависиҳои институти нусаҳои дастнависи «Рисола фи аъмоли ал-қурра» («Роҳҳои истифодаи қураи За-мин») мавҷуд аст, ки дар охири асри XIX дар бораи вазифаи қураи Замин ва аҳамияти он барои илм ва истифодаи амалии он навишта шудааст ва аз ҷони-би ҳудӣ муаллиф бо хати на-стайлиқ нусаба-рдорӣ шудааст. Тахти рақами барӯйхатгирии 2247' ни-гоҳдорӣ мешавад. Да-стнавис аз 4 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 25 сатр дорад ва андозаи са-ҳифа 17x21 см аст.

8. «Қадовили соёти тулӯ ва гуруби шамс». Аҳмади Дониш илова бар асари бунёдии худ «Ма-нозир-ул-қавоқиб», дониши худро дар соҳаи астро-номия дар якҷанд рисолаи худро дигар низ инъи-сос қардааст. Яке аз ҷунин рисолаҳо асари «Қадо-вили соёти тулӯ ва гуруби шамс» мебошад. Нуса-ҳои да-стнависи ин асар, ки соли 1878 дар Бухоро аз ҷониби ҳудӣ муаллиф бо хати на-стайлиқ нуса-ба-рдорӣ шудааст, дар фонди да-стнависиҳои инсти-тут тахти рақами барӯйхатгирии 5095' нигоҳ дош-та мешавад. Да-стнавис аз 12 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 19 сатр дорад ва андозаи саҳифа 13x20 см аст.

9. «Тақвими соли аспӣ 1299 ҳиҷрий». Яке аз рисолаҳои дигари астрономии Аҳмад Дониш «Тақ-вими соли аспӣ 1299 ҳиҷрий» (мутобиқ ба соли 1881 милодӣ) мебошад. Нусаҳои да-стнависи ин асар, ки соли 1881 дар Бухоро бо хати на-стайлиқ аз ҷониби ҳудӣ муаллиф нусаба-рдорӣ шудааст, дар фонди да-стнависиҳои институти тахти рақами 5095 II маҳфуз аст. Да-стхат аз 8 ҷузъ иборат буда, дар ҳар саҳифа 15 сатр ҷойгир аст ва андозаи саҳифа 13x20 см мебошад.

10. «Таодули ҳамсаи мутаҳаййир». Фонди да-стнависиҳои институти асари дигари Аҳмади До-нишро дар бораи астрономия бо номи «Таодули ҳамсаи мутаҳаййир» («Баробариҳои панҷ ситораи сайёр») дар бар мегирад, ки нусаҳои да-стнависи он соли 1882 аз ҷониби ҳудӣ муаллиф бо хати на-стай-лиқ дар Бухоро нусаба-рдорӣ шудааст. Он тахти рақами 2362' нигоҳдорӣ мешавад. Да-стнавис аз 76 ҷузъ иборат буда, андозаи саҳифа 17,5x22,5 см аст.

11. «Таодул-уш-шамс дар бурӯҷ ва қадовил». «Таодул- уш-шамс дар бурӯҷ ва қадовил» («Муоди-ла дар бурӯҷ ва қадовил») низ ба астрономия ало-қаманд аст. Да-стнавис аз 125 ҷузъ иборат буда, андозаи саҳифа 17x22,5 см мебошад ва аз ҷониби муаллиф тахти рақами 2362 II нусаба-рдорӣ шуда-аст.

12. «Ҷавоиди мутафаррика дар илми ну-ҷум». Фонди да-стнависиҳои институти асари дигаре-ро бо номи «Ҷавоиди мутафаррика дар илми ну-ҷум» («Хулосаҳои гуногун аз илми астрономия»), ки бо хати на-стайлиқ аз ҷониби ҳудӣ муаллиф дар Бухоро нусаба-рдорӣ шудааст, тахти рақами 2247 IV нигоҳдорӣ мешавад. Да-стнавис аз 43 саҳифа иборат буда, андозаи саҳифа 17x21 см аст.

Ёддошт

ҚИССАИ БОЗУБАНАИ ПАДАР

Аз субҳи содиқ садои карнаю сурнай фазои деҳаи Қалъаи Эшонро фаро гирифта буд. Соҳибгӯӣ Нусратуллохони мансуб ба шахсиятҳои бонуфузи Истаравшан, дар боғи падарӣ, ки он ҷо манзили зист бунёд карда буд, ба нияти ҳалол кардани дасти ду писаракаш, ки яке чор-солаву дигаре панҷунимсола, тӯйи калон барпо кард. Ба русто аз Тошканду Самарқанд, Бухорою Хучанд низ меҳмонҳо меомаданд. Охир ҳамсари он кас духтари хурдии қозии собиқи Истаравшан буд...

Бале, Сабоҳатхон духтари хурдии қозии шаҳри азим – таҳсилдидаи мадрасаи духтарона, хатмкардаи Қуръони маҷид ва донандаи вазни арӯз ҳам буд. Аз илми одоби муошират бархӯрдор, дар муомила ба ёрон ибрат буд. Дастӣ кушод, дили нарма ва сухани гарм дошт. Бо Нусратуллохон ҷун нигину ангуштарӣ буданд. Зану шавҳар ҳамдигарро «шумо» мегӯфтанду бо шερъ саволу ҷавоб мекарданд. Ҳама хурду калон ба онҳо ҳавас мекард. Духтаракони ҳамсоҳро ба болои бом баромада интизорӣ мекашиданд, ки арӯси зебои шаҳрӣ ба рӯйи ҳавлӣ бароянду онҳо як бор бинанд, ки дар тан ҷӣ пираҳану дар сараш ҷӣ рӯмоле дорад.

Оилаи онҳо хурд набуд. Дар ин оила ҳоҳару амакҳо, аммаву холаҳо яқчо зиндагӣ мекарданд. Байни бошандагони оилаи калон, дар баробари ҳавас мекардагӣҳо, ҳасад мебурдагӣҳо низ буданд. Аммо ҳасад он қадар қувваи вайронкунанда доштааст, ки инсонро аз даруни вайрон карда, ба раҳму шафқат, меҳр, неқӣ ва ҳатто сипос ҳам заррае ҷой намедодааст. Ва аз ҳама дарднокаш он аст, ки корд аз дасти кӣ ва аз қадом тараф ба қафаси синаат меҳалад, намедонистай. Ин ҳолро тамасхуру заҳрханда ё лукмапартоиҳои ноҷои аъзои оила фош мекард.

Хонаи ёздаҳболораи барҳаво ба дабдабаи тӯӣ афзуда буд. Дар мобайни хона чоғаҳи баланди аз кӯрпаҳои нави дубоа ораста ба назар мерасид. Дар поёни он кӯрпаи калони абраву астараш духобаи кирмизии нимпахтаи чорқатро тахт карда монда буданд. Чоғаҳ – мунтазири бачаҳои хатнашаванда. Ранги болиҳҳои сурху зард ва кабудӣ нақши гулҳои пари товус дошта гӯё бо ҳам чанг мекарданд.

Дар сандалихонаи дарун баробари шунидани садои карнай, Сабоҳатхонро «чордарад» гирифт. Аз як тараф дарди бача азият диҳад, аз тарафи дигар ҳавотирий аз солимии тифл занро мурдаву зинда мекард.

Баъди ба дунё овардани ду писари калони бори чандум аст, ки тифлонаш мурда таваллуд мешуданд. Чашми зан аз бархӯрди нигоҳҳо метарсид: аз нигоҳҳои таънаомези аҳли хонадон ва нигоҳҳои пуризиториш шавҳар. Агарчи шавҳараш ҳар дафъа тасаллояш меод, ки «Аллоҳ бузург аст ва яъсу ноумедӣ шеваи шайтон бошад, албатта, ин дафъа фарзанди солиму солаҳ ато мекунад». Гаштаву баргашта дар рӯйи ҷойнамош рӯйи ниёз меоварданд...

Дар чанд деғ ош дам карда буданд. Зери садои карнай меҳмонон ғавҷ-ғавҷ омада, оши наҳор хӯрда меерафтанд. Оши деғи яқум ба охир расида, сарпӯши деғи дуюмро мекушоданд, ки писаракон рӯйи навдаҳои тари бед савор шуда, ба «аспақбозӣ» шурӯъ карданд. Одам бисёр, дар ҳавли дарун – занҳо, дар берун – мардҳо.

Хатнашавандагон «ташна мондем» гуфта, ба сӯйи занҳо рафтанд. Аз дасти қадоме об нӯшиданду шояд ош ҳам хӯрда бошанд, баргаштанд. Баъди андак фурсат «хунук хӯрдём» гуфта, дар чоғаҳи хатнашӯшон дароз кашиданд. Қадоме аз амакҳо «хоб равед то усто омадана» – гуфту ба болояшон кӯрпаи духобаи кирмизиро пӯшонд.

Тамоми аъзои бадани зан ба ларза даромаду остинашро ҷун лаҷоми асп ганида, бо охири қувва зӯр заду аз хуш рафт. Болои сараш хоҳаршӯю дар поён кампири доя хидмат мекарданд. Хушдоман ва чанд зани дигар паси дар интизор мешуданд. Ҳама бо ҳисси кунҷобӣ зуд-зуд ба паси дар омада меерафтанд. Хушдоман дастаи дарро дошта меистод. Садои нафасгириву зӯрзани зан ба поён расиду аз тифл садо набаромад.

Доя кӯдаки бенафасро бо оби ширгарм шус-

тушӯ карду ба суфи сафед печонда, ба дасти хушдоман доду гуфт: «Боз тифли мурда таваллуд кард келинато. Мебахшеду одама алогӣ-аш дарунашбаю... ани гов берунашба. Ин зан деви баччахур дорад. Кӯдак дарунашба каб-кабуд шуда мурдагӣ».

Суханони доя ба гӯши зани азхушрафта мисли тири милтиқ расиданд. Ба худ омаду хост гӯяд, ки ин ҳама бидъат, дурӯғ, хурофот аст, аммо қувваташ намерасид. Яке аз ҳамсоязанҳо, ки аз ин зан бисёр муроот медиду мӯдом дар хидмати аҳли хонадон буд, як пиёла наботҷой нӯшонд. Устои хатнакун омад, ўро бо хурсандӣ пешвоз гирифтанд. Усто гуфт, ки аввал қорашро иҷро карда, баъд ба сари дасторхон мешинад. Соҳибони хона ўро ба сари дасторхони пурнозу неъмат бурда шинонданду гуфтанд, ки бо ҳамин баҳона бачаҳо камтар ҳақ мераванд.

Аз ин сӯву он сӯ суҳбат карда, баъди оши палави хушлаззатро хӯрдан, ба ҷойи хоби кӯдакон рафтанд.

Сурнаю карнай аз беруи садо меод. Бо усто як гуруҳ мардҳои хонадон бо хандаву шӯҳӣ меомаданд. Яке аз амакҳои кӯдакон ҷойгахро дар зада, дар рӯ ба рӯ истоду кӯрпаро бардошт.

Ду кӯдаки зебо – бародарон дар як чоғаҳ якдигарро ба оғӯш кашида ҳақ меерафтанд. Дар тан либосҳои оҳарӣ – яктақчаҳои фарангӣ ва чомачаҳои зардӯзии бухорӣ доштанд. Тоқчаҳои зардӯзиашон бошад, аз сарҳояшон фаромада буд. Болои сарашон бошад, куртачаву эзорчаҳои сап-сафедӣ аз суф дӯхтамондаи модарашон меистод. Ҳама бо дидани ин манзараи зебо ба вачд омаданд. Кӯдаконро ном гирифта бедор кардани шуданд.

– Хобакошон ҳайф мешавад-дия, усто, – гуфт яке аз аъзои хонавода.

Усто пеш аз он, ки ба қораш сар кунад, хост кӯдаконро аз ҳамдигар ҷудо кунад. Даст ба тани кӯдак расонду рангаш парид. Чашмаш ба рӯйи марди дар наздаш истода афтоду як лаҳза шах шуда монд. Кӯдаки дуюмро ҳам даст расонду дар ҳайрат монд. Ранги усто девор барин сафед шуда буд. Ду кӯдаки маъсуме, ки дар берун барои онҳо карнаю сурнай навохта мешуд, дар қанори ҳам ба Ҳақ пайваста буданд...

Дар як лаҳза тӯйхона ба азохона табдил ёфт. Модаре, ки нав таваллуд карда, дар ҳасрати тифли навзоди нокомаш ашк дар чашмонаш ҳалқа мезад, бо шундидани ин ҳабар аз хуш рафт. Дар пояш рост истода наметавонист, аммо бовараш ҳам намеомед. Аз ин рӯ, ба гали касе аҳамият надода, чорпо аз сандалихона ба сари чоғаҳи кӯдакони маъсуми бачамаргаш рафт.

Ҳама барои тасаллои хушдоманашу ҳамсараш бо тамоми овоз фарёд мезаданд. Садо дар гулӣ ин модари дар як рӯз, дар як лаҳза, се фарзандашро аздастдода дар монда буд. Дилу ҷиғараш месӯхт. Тоқат карда натавонист, аз хуш рафт. Ба рӯйаш об пошиданд. Чашмашро кушоду болорҳои хонаро дид, паҳлӯ гашта, бори охири чехраҳои сарду шитирни писаронашро диду боз аз хуш рафт. Ў дар хотир надорад, ки ҷӣ гуна он модари гарқи хунро аз он ҷо бароварданду кай покшӯро омаданду он ду гулӣ пурамармои боғи умрашро бурда ба хоки сард супурданд.

Ҳамсоязан ба Сабоҳатхон нигоҳубин мекарду зуд-зуд ҷой меод, ба иваз кардани либосҳои кумак мерасонд. Рахти хобашро нав карду ба зери сараш болиҳҳои иловагӣ гузошта, нимҳез мешуду боз меҳобид. Пайкари резааш аз шиддати дарду ғам логартар шуда, рангаш мисли заъфарон гашта буд. Ба занҳо, ки барои ҳолпурсӣ меомаданд, бо овози маъюсу хаста марсия меҳонд:

Менамудӣ дар қаҳон шояд,

ки фарзанде набуд,

Дар қаҳон чизе ба ман манзур

дилбанде набуд.

Во алам, садҳо алам, аз теги алмосат

ситам,

Ин ниҳоли қоматамро ҳеч пайванде нашуд.

Ғунҷаҳои ношукӯфтам, во алам,

во баччаҳом!

Дардакошон монд нагуфта, во алам,

во баччаҳом!

Теги алмосӣ зади бар синаи ман се карат,

Ҳолӣ кардӣ доманам аз меваҳои навбарат.

Зор мегирад ба ҳоли мискинам гӯё фалак:

Ин даҳонат гарқи хуну сангу хок аст

бистарат.

Бо садои қўшакарнай ман шудам

мотамсаро,

Тифлақони ғўрамаргу тарбури ман, алвидов...

Ҳар як мисраъ, ҳар як суҳан, ҳар як ҳарфи ин зани мотамсаро мисли сӯзан ба дилҳо меҳалад. Касе ёрои суҳан қардан надошт.

Вақти шом аҳли оила ҳомӯш менишастанд. Дигарон дар хонаи калон ва модари ранҷур дар хонаи дарунӣ. Хоҳари калонӣ дид, ки бародараш аз фироқи фарзандон чашмонаш суп-сурх шуда, рангаш дар байни ду-се рӯз коҳидааст, ўро тасалли дод:

– Ин қадар худатонро азоб надихед, ҷавоби занатонро диҳеду ягон зани сиҳат гиреду монед. Азобатонро бинед, раҳми кас меояд. Занҳои «дилсӯз»-и дигар гапҳои дояро тақвият доданд.

Ў намедонист, ки бародараш ба шиддати дард тоқат карда натавониста, бо деҳқонан май нӯшида буд...

Мард аз ҷояш хеста ду-се қадам ба сӯйи хонаи хоб гузошту дастаи дарро дошта, як пояш дар болои остона садо баланд кард:

– Сабоҳатхон!

Зан баробари шунидани садои шавҳар каме нимҳез шуда, бо овози гирифта аз дарун «лаббай!» гуфт.

Чароғи пилта милт-милт месӯхт. Зан ба чехраи азиятқишдаву ғамбори шавҳар ғамгусорона нигоҳ мекард. Чашмони маҳзунаш ба даҳони шавҳар дӯхта шуда буданд.

– Савдои ману шумо налуқт. Се талоқ! – аз даҳони мард баромаду ашк дар чашмонаш ҳалқа зад.

– Қуллук, – гуфт зан ва даст пеши бар ниҳоду чашм аз чехраи шавҳари бегонагашта қанду сар ҳам кард.

Мард дастаи дарро сар дода башаст аз хона баромада рафт.

Ҳама қарахт шуда буданд. Ҳатто онҳое, ки чандин сол боз дар орзуи ин амалу ҳодиса буданд. Ҳамаи шаб то саҳар Сабоҳатхонро хоб набурд, ончунон аз зиндагӣ дилаш сард гашта буд, ки на ба ягон тилловори падару модарашдода рӯ оварду на ба гилему либосу зарфҳои зарандуд. Аммо шарфаҳои пой то субҳ дар гирду атрофаш ором нашуданд. Ҳар қадом барои худ чизеро ғанимат гирифта мебурд, «охиста-охиста»... Ў ҳамаашро ҳис мекард.

Пагоҳӣ вақте аз хоб хест, дар болои сараш ҳамаи ҳамсоязани дилсӯзаш – апаи Мастоноро дид, ки беист ашк мерехт.

– Як сатил об гарм карда медиҳӣ? Шустушӯ карданиям, – гуфт саволомез зани дилшӯкаста.

– Албатта, ояҷон, – гуфта аз ҷой парида хест ҳамсоязан.

Дере нагузашта Мастоно бо як сатил оби гарм омаду соҳибхоназанро бори охири ба ташноби хонааш бурд ва барои ғулс кумакаш кард. Зеро ҳанӯз, баъди таваллуд, бемадор буд. Ҳамсоязан баъди оббозӣ аз ў пурсид, ки қадом куртаашро орад. Зани маъюс бо ишораи «лозим нест» сар ҷунбонд. Зан ҳамаи либосҳои карбоси сиеҳро, ки барои мотами фарзандонаш пӯшида буд, ба танаш кашиду берун баромад. Бошандагони ҳавлӣ, бархе бовикор, мисли размқори пирӯзгашта, ба ў нигоҳ мекарданд. Баъзеашон бо табассуми сохта, баъзеашон бо тамасхур аз наздаш мегузаштанд. Ҳатто баъзеашон бо оҳанги ҷангҷӯйи пичиррос зада, таъна ҳам мезаданд, аммо ба гӯши ў чизе намедаромад. Вай аз сатҳи ҳавли даруни ба берун гузашт рӯст ба оғил – ба пеши аспӣ сиёҳи пешонакашҳе, ки падараш тӯфха карда буд, рафт. Аспи пир низ мисли худаш беҳолу каммадор метофт. Аз пасаш таънаву маломаткунон занҳои хонадон меомаданд. Аммо ў ба касе эътибор надода, аспро зин зада, ба берун бароварду аз дасти ҳамсоязани меҳрубонаш, ки ин лаҳза ягона инсонӣ ғамхораш буд, фаранҷишро гирифт. Ин лаҳза аз меҳмонхонаи берун садои марғ-

уладори фотеҳахоне баланд шуд. Аз шунидани садои шинос дар дил каме сабуқӣ эҳсос кард. Ин одам ҳамсари холааш буд, ки баъди даргузашти падар аз ў гоҳ-гоҳ хабар мегирифт.

Баъди шунидани воқеаи талоқи ҷиғарбанди бегуноҳаш ин мард ба шӯр омада сабаб пурсид. Нусратуллохон забон хонда гуфт:

– Ҷиянатон бачамур. Аз вай фарзанд ба дунё намеояд. Солҳо ҳамаи қадар тоқат кардем. Акнун... дигар наметавонем.

– Ҳаргиз ин таъв нест, – гуфт мард бо исрор. – Ман ўро бо худам мебарам, ба марди камбағалтарини шаҳр ба шавҳар медиҳам ва агар аз ў фарзанди солим ба дунё ояд, оби Истаравшан ба ту ҳаром мешавад.

– Агар рӯйи фарзандро бинад, оби Истаравшан ба ман ҳаром бод! – бо ҷаҳл фарёд зад Нусратуллохон.

Сабоҳатхон дар болои асп нишаста ба сараш фаранҷӣ гирифт, аммо чехрааш кушода буд. Баробари берун баромадани шавҳар, зуд рӯ панаҳ кард. Зеро акнун онҳо ба якдигар номаҳрам буданд.

Ҳама бо ҳаёку ким-чиҳо гуфта, таънаву маломат мекарданд. Аммо Сабоҳатхон дар болои асп нишаста, барои сафед кардани худ чизе нагуфт. Танҳо ба хушдоманаш ниғариста чунин гуфт:

– Ман ба ҳамааш розӣ. Фақат як лагани падарам аз Хитой ба ман ҳада овардаашонро диҳед. Он хотира аст.

Шавҳараш ин дам ба мардиву матонат ва қудрати дили бузурги ҳамсараш бори дигар қроил монд. Дар дил аз суҳанони базабонавардааш афсӯс меҳурду илоҷ надошт.

Дар пеши чашмонаш ҳамагӣ 7-8 сол муқаддам бо арӯс – духтари хурдии қозикалони собиқи шаҳр ҷиҳил асп бор омаданашро ба хотир оварду аз сахнаи имрӯзаи бозгашти вай дилаш бухс кард. Имрӯз вақти ҷудой ҳамаи арӯси нозанини бадавлат ба зани мотамзадаи танҳо табдил ёфта, дар болои аспи логар як лагани сафолони хотиравино мефурсаду ўро ақраби аз ҳисоби вай хӯрдаду пӯшидагӣҳо мезананд, дузд, муттаҳам, бефарзанд, бачамуру бачахур, бекасу ноҷадбарош меҳонанд.

Нусратуллохон ҳамаро ором карду амр дод, ки лаганро диҳанд. Баъди кофтукови зиёде онро пайдо карданд. Зани мазлума лаганро дар бағал гузошту ба пушташ нигоҳ накарда рафт.

Мард то аз назар ғойб шудани ин зани оқилаву доно, сабуру зақӣ чашм наканда, сукут варзид. Аз дилаш мекушашт, ки шояд ин хел зани оқилро дигар нахоҳад дид.

Сабоҳатхонро шавҳари холааш ба хонаи худаш бурд. Холааш нигоҳубину парасторӣ кард. Азбаски солҳои вазнини пешазчангии шӯравӣ буд, ба эшонҳо тамғаи кулакро зада, бадарға мекарданд. Онҳо мосуво ба молу мулк ва хонаву ҷой аз шаҳрҳо ба қишлоқҳои дур, ё дар мавзёҳои кӯйи ному насабашонро пинҳон намуда, мезистанд. Баъзеашон бо кӯҳнадӯзиву ҷўпонӣ зиндагиашонро пеш мебурданд.

Шавҳари хола ба ваёдаш вафо кард. Сабоҳатхонро ба яке аз эшонҳои камбағали шаҳр – Фазлуллохон, ки аз зани фавтидааш як духтарчаи хурдакае дошту дар яке аз кулбаҳои деҳаи Шўрак зиндагӣ мекард, ба шавҳар дод. Дорони ин хонадон ҳамагӣ аз як пӯстин ва ду кӯрпачаю як кӯрпа иборат буд.

Дар Шўраки камоб баҳор омад. Сабоҳатхон умедвор шуд. Теппазамини рӯйи ҳавлиро шудгор карда, деҳқонӣ кард. Аммо бар асари қорҳои вазнини ҷисмонӣ ва камқувватӣ фарзанд бармаҳал нобуд шуд.

Рӯзе шавҳараш Фазлуллохон хоб мебинанд, ки падари он кас ба Шўрак омада сӣ қадам аз кулбаашон ба тарафи рофт рафта, пас аз санги кабуд чор қадам ба сӯйи офтоббаро гузошта заминро кофтаанд, ки аз он ҷо об баромадааст. Мардум, ки аз набудани об шикоят доштанд, аз шунидани тафсири хоби ашони Фазлуллохон ба кофтани ҳамаи ҷойи замин камар мебанданд. Ним рӯз ҷойи бо нӯки асо нишондодаи Фазлуллохонро кофтаанд. Дар ҳақиқат об баромад. Заминҳо шодоб шуда, зиндагӣ ранги дигар гирифт.

Ин оилаи камбағали аз қучо омада ба эҳтироми аҳли русто сазовор гардид.

Ҳамсоҳро ба хабаргирӣ омада ба якдигар нону хӯрок дароз мекардагӣ шуданд. Хешу табор ҳам гоҳ-гоҳ меомаданд. Онҳо бо дастовезу дасторхонҳо меомаданду мизбонҳо бо меваю сабзавоташон ва хӯроқҳои гарму лазизашон меҳмондорӣ мекарданд. Сабоҳатхон тоқиву рӯймол дӯхта ба бозор мефурӯхту барои рӯзгузаронӣ харид карда меомад. Зиндагӣ батадрич рӯ ба беҳбудӣ мениҳод. Аммо фарзанд таваллуд намешуд. Соли дигар солу моҳаш расо шуду боз бедаму нафас омад фарзанд... ҳамаи тариқа, ҳафт соли дигар...

Дар хоби Ибодатхон – хоҳаркалони Фазлуллохон аён мешавад, ки модаркалонашон бо талваса ўро хушдор медиҳанд: «Зудтар бош, Сабоҳатхонро аз тилисим раҳо кун, бозубандашро сӯзон. Ин дафъа духтар таваллуд мекунад. Ин духтараш аз они ту! Ҳаракат кун, то намози бомдод расида рави!»

Яке аз рӯзҳои моҳи ҳамаи соли 1948. Ҳанӯз субҳ надаммида буд, ҳама ҷо пур аз барф. Ибодатхон бо духтари худ Мусаввира аз деҳаи Ғазантарак сӯйи рустио Шўрак роҳ мегирад. Дар роҳ ба тӯдаи гурӯҳҳо ҳам вомеҳӯрданду ба сағҳои дайду ҳам. Аробаашон як бор аз роҳ ҳам баромада меравад. Аммо то дамидани субҳ ба Шўрак рафта расиданд. Дар ҳақиқат ҳам Сабоҳатхонро дард гирифта будааст. Ибодатхон бо остинҳои васею дарозашон хокистари оташдонро рӯфтанду гуфтанд: – Ман имшаб модаркалонамро хоб дидам. Гуфтанд, ки «Сабоҳатхон духтардор мешаваду ман ба набераам онро келин мебарам. Ин духтар аз они ман мешавад!»

Аз шунидани ин суҳанҳо дар чашмони модари ғамдида ашк ҳалқа заду «э кош!» – гуфт. – Кошкӣ зинда таваллуд кунаму шумо келин кунед, қурбони суҳанатон шавам!»

Дар оташдон як деғ об гарм карданд.

– Биёед, либосҳоятонро кашида аз саратон об резед.

Сабоҳатхони ба қудрати рӯху арвоҳи гузаштагон бовардоштан, мӯждаи умеди зинда таваллуд кардани фарзандро шундида, тайёр буд ба ҳама амру супоришҳои хоҳаркалони шавҳараш сар ҳам карда, сару либоси танашро ба оташдон андохта сӯзонд. Аммо ба ҷудо гаштан аз тӯмори бозуяш розӣ нашуда гуфт:

– Не, ин бозубандро падарам ба ман додагӣ, инро наместӯзанам. Вақти ғулс онро гирифта менамоям боз ба бозуям менамоям.

– Майлаш, аз падаратон бошад, як бор дарунашро кушода бинем, баъд ба ҳамаи нигоҳ карда кор мекунем, – бо азобе матои сиеҳшудоро кушода, аз дарунаш қоғазӣ хаштқатқардари гирифта, ба дасти худӣ Сабоҳатхон доданд.

– Чашми шумо – гузаро, саводи хӯб доред, мурам шумоба, хонда бинед, ҷӣ навиштагӣ?!

Навиштаи даруни бозубанд ояте дошту чандин чоркунҷаҳои хурд, ки дар ҳар хоначааш «Ҳамли Сабоҳатхон баста бод!» навишта шудааст. Сабоҳатхон дигар ягон калимаи онро хонда натавонист.

Ибодатхон дарҳол қоғазро ба оташдон партофт. Хати ҷоду дар як он гулпӣ карда, як аланга дода, сип-сиеҳ шуд.

Садои гиряи тифл баромад. Духтарча ба дунё омад...

Баъди чор соли дигар Сабоҳатхон рӯйи писарро ҳам дид. Аммо дарду доғи ду писаракӣ ҷавонмаргаш ва нӯх фарзанди норасидааш то нафаси вопасин дар дилаш боқӣ монд.

Ҳама шуду мамнун. Фазлуллохон – сарвари оила машварат карда, ба дахтаракаш номи модари худро гузошт. Аз ин вачҷ падару модар номи меросиро пинҳон намуда ўро Оя – Оягон мегуфтанд.

Баъди якмоҳа шудани кӯдак шавҳари холааш дар бозори шаҳр Насруллохонро дида – «Се-бани те, Сабоҳатхони бепушту фарзандмури мо кӯдакдор шуд!» – гуфтанд.

Худи ҳамаи сол Нусратуллохон кӯчаширо бардошта, ба Хучанд нақли макон мекунад.

Нодираи МАЪРУФ.

Минбари донишҷӯӣ

ВАҚТ: ЧАРО МО ОНРО БЕҲУДА САРҶ МЕКУНЕМ?

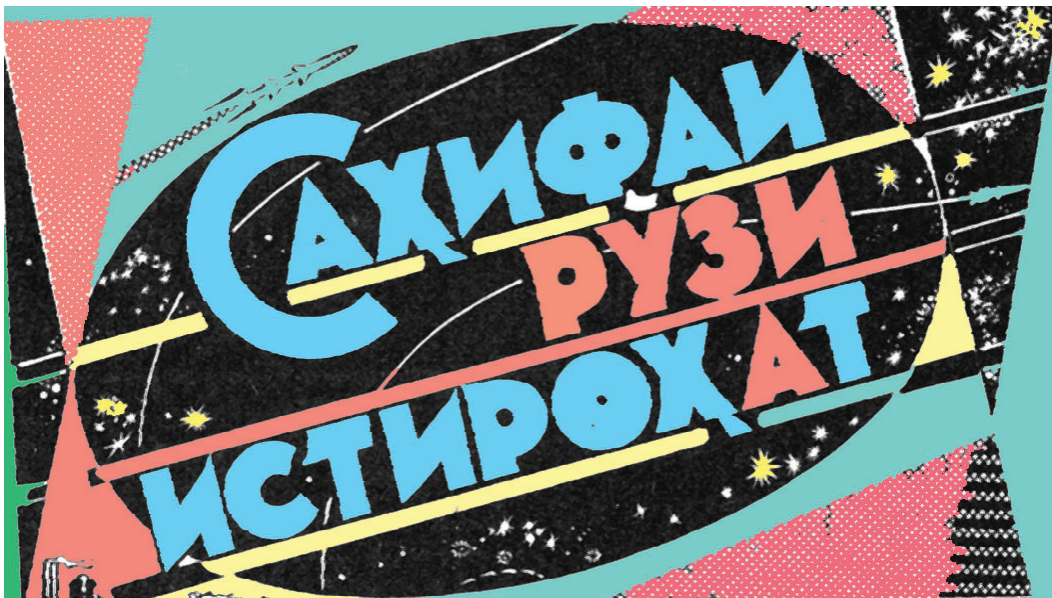
Вақт танҳо сония ва дақиқа нест, балки ҳуди зиндагӣ мост. Ҳар лаҳзае, ки мегузарад, дигар барнамегардад. Мо онро нигоҳ дошта ё пас гардонда наметавонем. Барои ҳамаи, агар мо вақтро қадр накунем, гӯё ба қадри зиндагӣ худ намерасем. Имрӯз одамон бисёр вақтро беҳуда сарф мекунад. Технология ба мо осонӣ овард, аммо ҳамзамон вақти моро низ мегирад. Шабаҳои иҷтимоӣ, бозӣ ва видеоҳои моро ба худ мекашанд. Мо фикр мекунем, ки каме вақт мегузаронем, вале мебинем, ки соатҳо гузаштаанд.

Сабаби дигар набудани ҳадаф аст. Вақте инсон намедонад, ки ҷӣ меҳода, вақтро бе ғоида мегузаронад. Аммо шахсе, ки мақсад дорад, ҳар дақиқаро самаранок истифода мебарад. Инчунин, бисёр одамон кори имрӯзаро ба фардо мегузаронад. Ин одат вақтро аз байн мебарад ва қорхоро зидд мекунад.

Дар натиҷа, инсон худро хаста ва зери фишор ҳис мекунад. Бе нақша зиндагӣ қардан ҳам, сабаби беҳуда гузаштани вақт аст. Агар инсон надонад, ки қадом қор муҳим аст, вақти худро ба қорҳои нолозим сарф мекунад. Аксар вақт мо арзиши вақтро дер мефаҳмем. Вақте ҷавонем, фикр мекунем, ки вақт бисёр аст. Аммо солҳо зуд мегузаранд ва баъд пушаймон мешавем. Барои дуруст истифода бурдани вақт, бояд ҳадаф дошта бошем, нақша тартиб диҳем ва худро идора кунем, то вақти худро беҳуда сарф накунем. Дар охир, бояд донем: вақт барнамегардад. Ҳар лаҳза ғанимат аст.

Ҳилола ХАЙДАРОВА,
донишҷӯии бахши забону адабиёти
тоҷики Донишгоҳи давлатии Фарғона.

Мавзӯ барои андеша

ТАБДИЛИ НОМ БА ХОТИРИ ЧӢ?

Вактҳои охир бобати иваз намудани номҳои хабару овозаҳои гуногун паҳн мешаванд. Ростӣ, аз як ҷониб хурсандиовар аст, ки ҳисси худшиносӣ боло рафтаасту ба тифлини навзод номҳои муносиб мегузоранд. Билохира, дониставу надониста иваз кардани номҳои мардонии синну солашон боло касро ба андеша водор месозад. Инак, чанд мисол, ки ба иваз намудани номҳо, бар замми ин кӯр-кӯрона даст кашидан аз номҳои соф тоҷикӣ-форсӣ ва ё забонҳои дигар марбут мебошад.

Чанде пеш дар маъракае баробари мардуми оди чанд тан аз рӯшанфикрон низ ҳузур доштанд. Бано-гоҳ нафаре, ки дар пешгаҳ менишаст, бо нимтабассуи ми малеху қаноатмандона ба ахли давра рӯ оварда гуфт:

— Оё шумо хабар доред, ки мо ба наздикӣ ба кори хайре даст задем.

Нишастагон яку якбора ғушу хуш шуданд.

— Шунда будем, ки дар оилаи як ҳамдеҳаамон чархор писар Тошпӯлод, Тошмурод, Тоштемир, Тошкул ном доранд. Мо бо хоҳиши худашон ба онҳо Сухроб, Иброҳим, Иноятulloҳ ва Муҳибулло ном гузоштем, зеро номҳояшон тақрибан такрори якдигар буд...

Нишастагон суҳронии он нафарро бо ишораи сар тасдиқ намуданд. Касе чизе нагуфт. Аммо ман ба вай чунин суол додам:

— Ба фикри шумо розиам, вале синни одамони номбаркардаи шумо аз панҷо боло-ку. Онҳоро падару модаронашон 40-50 сол боз чунин ном мебаранд. Бар замми ин масъалаи ҳуҷҷатҳои онҳо чӣ гуна ҳал мешавад?

Суоли камина аксари нишастагонро ғӯ ба тақон овард. Баъзеи дигар ҷи суҳронии он нафарро бо овози паст муҳокима менамуданд. Баъзеи дигар ҷи гуфтанашонро намедонистанд. «Болои сӯхта намак» нафари дигар бо ифтихор эълон намуд:

— Ман ҳам номи худро бо пешниҳоди ҳамдеҳагон иваз намудам. Номам Парвиз буд. 42-сола шудам. Фаҳмидам, ки Парвиз дар китобҳои қадима маънои

анику амик, надоштааст. Бинобар ин онро ба Довуд иваз кардам. Падарам низ ба ин розигӣ доданд.

Андешидам, ки охир, яке аз номҳои «тош», «темир», «кул» ва ғайра даст кашад, ба дигаре чӣ шудааст, ки номи сирф тоҷикӣ-форсиро иваз намуда, барои худ номи нав меҷӯяд.

Чилави суҳан дар он маърака ба сӯи дигар тоб хӯрду ҳама даст ба дуо бардошта аз ҷо хестанд. Ман чандин рӯз сари ин масъала андеша кардам. Ва хостам барои худ як тадқиқоти хурдакӣ журналисти гузаронам. Ниҳоят фаҳмидам, ки волидайнӣ он чарх нафаре, ки номҳояшонро иваз кардаанд, алҳол аз дунё гузаштаанд, онҳо бинобар чандин фарзандонашон дар навзодӣ вафот кардан ба писарон бо умеди нек ҷӯборан чунин ном гузоштаанд. Яъне, чун сангу оҳану пӯлод мустаҳкам шуданашро орзу намудаанд. Дар масъалаи табдили номи Парвиз бошад, ба ҳулосае расидам, ки ин танҳо хостаи ӯст, яъне меҳодад номаш Довуд бошад.

Ин аст асли ҳақиқат. Биёед, андеша кунем. Аз иваз кардани номе, ки замоне падару модарон интиҳоб намудаанду имрӯз фарзандон иваз мекунанд, оё дуруст бошад?

**Солеҳ
МУҲАММАДЧОН,
хабарнигор.**

Ноҳияи САРИОСИЁ.

«АЗ ЧАШМИ КАНДАИ ГУРГ ОМУҲТАМ»

Шеру гург ва рӯбоҳе барои шикор рафтанд ва гову бузу харгӯшро сайд карданд. Аз тарафи шер муқаррар шуд, ки гург шикорхоро байни се тақсим кунад. Гург гуфт: гов, ки бузург ва фарбеҳ аст, сахми олихазрат шох, буз, ки миёначусса аст, барои ман ва харгӯши хурд барои рӯбоҳ, ки аз ҳама кўчактар аст.

Шер хашмигин шуда, панҷа андохт ва ду чашми гургро аз бех даровард ва рӯй бар рӯбоҳ кард ва гуфт: инак, ту тақсим кун! Рӯбоҳ ба ҳок афтод ва таъзим кард ва гуфт: алоҳазрато, ин амри возеҳ аст, гов барои нахори рӯз, буз барои ғизои шаб ва харгӯш барои асронаи алоҳазрати ҳумоюнӣ аст.

Шер гуфт: офарин бар ту бод, аз кучо амали тақсими бад-ин хуш омӯхтӣ? Рӯбоҳ бо камоли тавозӯӣ арз кард: «аз чашми кандаи гург ибрат омӯхтам».

**Аз китоби
«Персидские
пословицы и
поговорки».**

ДУКЗАНИЙ: ВАРЗИШ, ХОТИРА ВА МАСЪУЛИЯТИ ПАСОВАНДОН

Ҳар қадар бештар ба хотироти давраи баъағӣ рӯҷӯ мекунам, ҳамон андоза ба ақлу заковат, санъати ихтироъ ва тавонмандии ниёгонӣ мо қоил мешавам. Баъзан пешу худ меандешам, ки мо — насли кунунӣ мероси ғани ва пуқимматро — ё намедонем, ё дуруст истифода бурда наметавонем, ё шояд ба он диққати зарурӣ намедихем.

Яке аз чунин ганҷҳои камолихӯта ва фаромӯшшудаи фарҳанги мардумӣ ин навиҷа қадимии ғуштигириест, ки дар хотираи бисёриҳо бо номи «дукзанӣ» боқӣ мондааст.

Камина бо вучуди ҷустуҷӯ то ҳол, дар ягон лугати маъруф ё манбаи хаттии дастрас дар бораи ин навиҷа ғуштигирӣ маълумоти равшан пайдо карда натавонистам. Аз ин рӯ, он ҷи дар ин навишта оварда мешавад, бештар бар поия хотираҳои шахсӣ, шундаҳои таҷрибаи зиндагии муҳити маҳал аст, на сухани қотеъи илмӣ.

Дар хотираи мардум дукзанӣ танҳо як навиҷа ғуштигирӣ ё бозии варзишӣ нест, он пеш аз ҳама, воситаи амалӣ ва санҷидашуда ба-

рои ҷимояи худ аст. Дар ин навиҷа бархӯрд на зӯрии кӯр-кӯрона, балки ҷолоқӣ, хушёрӣ, ҳаракатҳои дуруст ва истифодаи ҷоиҳои қувва нақши асосӣ доштааст.

Қоидаҳои дукзанӣ навишта нашудаанд, вале онҳоро ҳамагон медонистанд. Аз ҳад гузаштан, заифро таҳқир кардан ё қасдан осеб расонидан нағз ҳисоб мешуд. Ғалаба ҳадафи асосӣ набуд, номадди накардан ва обрӯро нигоҳ доштан муҳимтар ба шумор меомад.

Дукзанӣ бештар дар муҳити бозии машқҳои ҷавонон вучуд дошт ва ҳамчун як навиҷа тарбияи ҷисмонӣ, яқҳо бо тарбияи ахлоқ хидмат мекард. Шояд маҳз ҳамин хусусият сабаб гаштааст, ки ин навиҷа варзиш бештар дар хотираҳо боқист, на дар китобат.

Дар хонаводаи мо низ дукзанӣ ҳамчун як мактаби зиндагӣ ёд мешавад. Бобои модарам — Наимҷон Турсунов, маъруф ба Наими Кулол, ки худ аз сулолаи машқури кулолони Самарқанд буданд, аз овони ҷавонӣ бо меҳнати ҷисмонӣ машғул буданд. Кулолӣ, яъне кор бо лой, чархи косибӣ ва борҳои сангин ҷисму дастони эшонро обу-

тоб дода, неруи ҷисмонияшонро тақвият бахшида буд. Шояд маҳз ҳамин тарзи зиндагӣ буд, ки навиҷаи варзиши мақдурро хуб медонистанд ва дар дукзанӣ маҳорати хоса доштанд.

Эшон ва ҳамсолонашон солҳои ҷавонӣ дукзаниро ҳамчун мактаби маҳорат, ҷолоқӣ ва ҷимоя омӯхта, дар зиндагии воқеӣ низ истифода бурдаанд.

Ҳикоятҳои дар хотираи хонавода боқӣ мондааст, ки моҳияти амалии ин навиҷаи варзишро равшан нишон медиҳад.

Вакте бобоям дар шаҳри Тошканд ба вазифаи роҳбари «Узоэозимас» таъин мекардаанд, гуруҳҳои, ки аз бафта шудани манбаҳои ғайриқонунии дармадаи норозӣ буданд, нисбати эшон кини душмани мевазанд. Шаббе, хангоми бозгашт аз кор, чандин нафар бо нияти бад ҳамла мекунанд.

Хушбахтона, бобоям танҳо маҳз маҳорати дукзанӣ ба кор меояд. Хотамбобо бо ду даст аз китфу бозии ҳар як

Дар ин лаҳзаи нуговор маҳз маҳорати дукзанӣ ба кор меояд. Хотамбобо бо ду даст аз китфу бозии ҳар як

ҳамлагар дошта, гирд мекарданд ва бо пойҳоиашон ба шарикони дигари ӯ зарбаҳои саҳт мезананд.

Ҳар як зарба бо андеша ва тамоми қувва аниҷом дода мешуд. Ин зарбаҳо ҷунот таъсирбахш буданд, ки ҳамлагарон яке паси дигар аз по меафтоданд ва дигар тавони идомии ҳарбӣ аз даст дода, рӯ ба гурез мениханд.

Ин ҳодиса дар хотираи хонавода боқӣ монда, бори дигар нишон медиҳад, ки дукзанӣ танҳо як навиҷаи варзиш набуд, балки боз усули ҷимоя ва истифодаи ақл дар баробари қувва будааст.

Дар бораи решҳои таърихи дукзанӣ низ андешаҳои гуногун вучуд доранд. Меғуянд, ки он шояд аз муҳити Сугди қадим сарчашма гирифта бошад. Тавре зикр шуд, дар манбаҳои хаттии боқӣ монда ба таври равшан қайд нашудааст, аммо ҷун ба зиндагии сугдийи тавачҷӯш мекунем, тасвир равшантар мешавад. Онҳо танҳо тоҷир набуданд, балки аз муҳофизиҳои роҳҳои тиҷоратӣ дар Шохроҳи абрешим — роҳе буданд, ки на ҳамвори ором ва на ҳамеша амн буд. Дар ҷунин муҳити кас маҷбур буд на фақат бо ақлу тадбир, балки бо ҷисму иродаи худ низ зинда монад.

Ин нишон медиҳад, ки

ПАНДУ АНДАРЗҲО

Агар пурсанд, ки покии ботин кадом аст, ҷавоб биғӯ, ки пок сохтани дил аст аз ҳасаду кина; пок сохтани забон аст аз дурӯғу ғайбат ва суҳанчиниву тухмат; пок сохтани шикам аст аз ҳаром хӯрдан; пок сохтани тан аст аз ҳаром пӯшидан; пок доштани зоҳири худ; пок доштан аст сари худро аз ҳавову ҳавас.

Аз «Чаҳор китоб».

Инсон бояд, ки чун вақти шаб сар ба болини истироҳат гузорад, тамоми қору кирдори он рӯзро ҳисоб кунад. Аз қорҳои нек шукр ба ҷой оварад, агар кирдори зишт карда бошад, нафси худро маломат кунад, таваба ва авфи гуноҳ намояд то бори дигар гирди он нагардад.

ҲАКИМ ФАЙСОҒУРАС.

Агар ҳар фард нафси худро ислоҳ кунад, давлати миллатро низ идора карда метавонад.

Абӯали ибни СИНО.

Аз суҳбати панҷ кас ҳазар кун:

Яке дурӯғгӯӣ, ки ҳамеша бо ӯ дар ғурур бошӣ ва дигар аҳмак, ки он вақт ки суди ту хоҳад, зиён кунад ва надонад ва севум бахил, ки дар бехтарин вақте аз ту бибурад ва ҷаҳорум баддил, ки ба вақти ҳоҷат туро зоёе гузорад ва панҷум фосиқ (бадахлоқ), ки туро ба як лўма бифрӯшад.

**Имом Муҳаммади
ҒАЗЗОЛИЙ.**

Ҳукамо гуфтаанд, ки бе дўст набояд зист, аммо ҳар кас низ дўстиро нашоаҳ, дўстӣ бо яке аз се тоифа лозим аст: аввал, арбоби илму ибодат, ки ба баракати суҳбати эшон саодати дунё ва охираат ҳосил тавон кард; дувум, аҳли дорои ахлоқи лутфу қарам, ки хатои дўстро бипушонад ва насихат аз дўст дареғ надорад; севум, чамъе, ки ба ғаразу тамаъ набошанд ва биино дўстӣ бар сидку илҳос нинад.

Муҳаммад Толиби ПУРӢ.

Панҷ чизро ғанимат дон: аввал, ҷавониро қабли пирӣ; дувум, тандурустиро қабли беморӣ; севум, тавонгариро қабли муҳтоҷӣ; ҷаҳорум, фароғатро қабли машғули; панҷум, зиндагиро қабли мавт (марг).

Аз рисолаи «Мебояд дид».

**Таҳияи Собир ЭРҒАШЕВ,
омӯзгори собиқадор аз
ноҳияи Ғориш.**

ФОЛНОМАИ ҲОФИЗ

*Эй Ҳофизи Шерозӣ,
Ту қошифи ҳар розӣ.*

Ҳар касе меҳодад бар сеҳри ғазалиёти Ҳофиз фол бизанад, ибтидо ба рӯи Ҳоҷа Ҳофизи Шерозӣ фотиҳа хонда, сипас ният карда, бо чашмони баста ағушти ишорат ба ғазале аз ӯ менихад ва бинобар он розҷӯӣ мекунанд. Ҳоло мо ағушти ишорат ба рӯи ғазали «Насими субҳҳои» ниҳодем ва фолномаи Ҳофизро ҳамроҳ бо шарҳаш дар «Саҳифаи рӯзи истироҳат» манзури хонандагони азияти «Овози тоҷик» менамоем.

Насими субҳҳои

Ба мулозимони султон кӣ расонад ин дуоро, Ки ба шукри подшоҳӣ зи назар марон ғадоро. Зи рақиби девсират ба Худои худ паноҳам, Магар он шаҳоби соқиб мададе диҳад, Худоро. Мижай сиёҳат ар кард ба хуни мо ишорат, Зи фиреби ӯ биянделу ғалат мақун, нигоро. Дили оламе бисӯзӣ, чу ӯзор барфурӯзӣ, Ту аз ин ҷӣ суд дорӣ, ки намекуни мудоро? Ҳама шаб дар ин умедам, ки насими субҳҳои, Ба паёии ошноён бинавозад ошноро. Ба Худо, ки ҷуръае деҳ ту ба Ҳофизи саҳархез, Ки ба вақти субҳҳои асаре кунад шуморо.

Муҳаббати ёрон якрағз гавҳаре аст, ки камтар насиби инсон мешавад. Дар ҳусни ахлоқ ва рафтор кӯшиш кун то дар дили ҳама кас ҷо дошта бошӣ ва бидон, ки пулу сарвати дунё доруи тамоми дардҳо нест. Дар дўстӣ собитқадам бош ва дўстони қадимро фидои дўстони қадид нақун.

Таснифи **Парвизи ИЗЗАТУЛЛО.**

дукзанӣ дар зехни мардум зинда аст, аммо дар таърихаш наонавишта.

Кӯшиши равшан намудани ин масъала маро аз айбаме, ки худро шинохта ба дарки воқеаҳои гирду атроф огоз намудам, ором намегузошт. Бо бобои ҳалолқору бовичдонам Наими Кулол, ҳамеша ифтихор мекардам. Маҳз ҳамин ифтихор маро водор сохт, ки зиндагинумаи эшон, аз ҷумла, то ҳадди имкон таърихи тарзи ин навиҷаи варзиши мардумиро омӯзам ва ба мардум пешниҳод намоям.

Имрӯз метавон бо итминон гуфт, ки дукзанӣ афсона нест ва ихтирои нав ҳам намебошад. Он пореа хотира аз таърибаи зиндаи мардумист, ки солҳо мондааст.

Дар китобу ҳуҷҷатҳо сабт наёфтани он маънои вучуд надоштани дукзаниро надорд. Бисёр чизҳо дар таърих наонавишта мондаанд, аммо дар хотири таърихӣ мардум дукзанӣ имрӯз на танҳо як ёдгори гузашта, балки боз саволест, ки ҷавоб меҳодад: Оё мо ҳақи фаромӯш кардан дорем?

**Муқимҷон ОРИФИ,
роҳбари Осорхонаи Ориф
Гулхании Самарқандӣ.**

Овози тоҷик

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси
Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси
Сенати Кенгаши ва Ўзбекистон
Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.
Тоҷик тилида нашр этилади.

Сармуҳаррир

Шерпӯлод ВАКИЛОВ

Рӯзнома ҳафтае ду маротиба:
рӯзҳои чоршанбе ва шанбе чоп
мешавад.

**Рӯзнома дар компютерхонаи идора
ҳарфчинӣ ва саҳифабандӣ гардида.**

Ҳаҷми насри бадеӣ, очерку мақола аз 5 саҳифаи ҷопи ду интервалӣ ва шеър аз 50 мисраъ зиёд бошад, идора қабул намекунад. Рӯзнома ба мактубҳои интишорнашуда ҷавоб намегардонад.

Рӯзнома 25 июни соли 2008 дар Оҷонсии матбуот ва ахбороти
Ўзбекистон таҳти рақами 0003 ба рӯйхати гирифта шудааст.

Индекси нашр — 170. Фармоиши 2 Г-628.

Адади нашр 2058. Ҳаҷм 4 ҷузъи ҷопӣ.

Усули нашр — офсет, андозаи А-2.

ISSN 2010-7757

1 2 3 4 5 6

Мухаррирони
навбатдор:
Т. Тўхтаев,
С. Бекназарова.
Саҳифабанд-дизайнер:
Т. Тўхтаева.

Мувофиқи ҷадвал —
21.00
Ба ҷоп супурда шуд —
06.00

Нишони мо:

100011 ш. Тошканд,
кўчаи Навоӣ, 30, ошёнаи 4.
Телефонҳо: қабулгоҳ: +998555200337;
Котибот +998555200336.
Факс: +998555200337.
сайт http://ovozitojik.uz/, e-mail:
ovozitoj@mail.ru, ovoz2@list.ru
Индекси обдуна 170.

Матбааи таъбул нашри Ширкати саҳҳомии «Шарк».
Нишони қорхона: кўчаи Буюк Турон, хонаи 41.